

לישנא קלילא

סיכום בקצרה לתלמוד ירושלמי עם ביאור הגרח"ק צוקללה"ה

עירובין מז. - פסחים ה: | ע"פ סדר ש"ס ירושלמי עוז והדר | גליון 32

פ"ו ה"י

מז' ב' חצירות שעירבו, שכח א' מהחיצונה לערב הפנימית מותרת והחיצונה אסורה, שכח א' מהפנימית לערב שתייה אסורות.

ב' חצירות שנתנו עירובין יחד ושכח א' מבני החצירות לערב שתייה אסורות, והטעם בנתנו בחיצונה ושכח א' מהחיצונה שתייה אסורות והחיצונה שלא עירבה, והפנימית לפי שנתנו עירובין במקום האסור, ואם שכח א' מהפנימית הפנימית אסורה שלא עירבה, והחיצונה אסורה שנתנו במקום שדריסת הרגל אסורת, ונתנו בפנימית ושכח א' מהפנימית שתייה אסורות, הפנימית מפני שלא עירבה, והחיצונה שנתנה עירובה במקום האסור, ואם שכח א' מהחיצונה ולא עירב החיצונה אסורה שלא עירבה, והפנימית אף דלא נתנו במקום האסור, וליכא טעם של דריסת הרגל, צ"ל כיון שנתנו במקום אחד נעשו כולם רשות אחת.

הא יש לעכו"ם תורת חצר ודקה פ"י מחיצה, י"א דאין לו דקה, שאם היה בעליה את מורידה לאסור, ואין לו תורת חצר שאם היה דר בפנימית את מוציאו לאסור, וי"א דיש דברים דיש חצר לעכו"ם שאם היו ישראל ועכו"ם דרים בפנימית ובחיצונה דר ישראל אינו אוסר עד שיהיו שניהם ואלא וי"א דמצרים והוו ב' ישראלים ועכו"ם [דבעלמא אסורים], והא דאין תורת חצר לעכו"ם היינו ב' ישראלים בחיצונה דמוציאת את העכו"ם לאסור, [ויליהק בדאופן שכל ישראל דר בפנ"ע אין הטעם משום דעכו"ם לא אוסר אלא כיון דאין ב' הישראלים דרים יחד].

האם סולם חשיב פתח, הנה ר' בא בשם ר' יהודה אמר דדקה י"ט לא אוסרת בישראל אלא בעכו"ם ולכא"ן כיון דאפשר לעלות ע"י סולמות, ומאידך אמר ר' בא בשם ר' יהודה דכותל שהקיפוהו סולמות מכאן ומכאן מערבים שנים, ולכא"ן משום דסולם לא חשיב פתח, אבל י"ל דעולם סולם לא חשיב פתח אא"כ א"א אחרת, ושאיני פנימית דא"א לעבור באופן אחר, וכן עליונה הצריכה לרדת לתחתונה.

חלון

פ"ו ה"א

חלון שבין ב' חצירות ד"ט על ד"ט בתוך י"ט אפי' מקצתו תוך י"ט, [א.ה. בגמ' כ' בביאור הגר"ח דפשוט דבעי כולו תוך י"ט], מערבינ שנים ואסורין זו עם זו, או מערבינ אחד ומותרין זו עם זו, ומשום דדע"ז אית ליה שם פתח, [אבל על עירבו אין אסורין אלו על אלו], חלון פחות מג"ט על ד"ט מערבינ שנים.

מה ממעט שיעור החלון, סורגים של ברזל ממעטים, אבל לענין חזקה אין ממעטין דתנינן חלון המצרית אין לה חזקה וצורית יש לה חזקה, והיינו טעמא כיון דחלון נועד להביט בו לכך אין ממעטים, **קש ותבן** המונחים בחלון אין ממעטין, **עפר וצירוב** ממעטין בה דסתמא מבטל להו, עלו בה שעשבין אין ממעטין בה.

אף חלון בין ב' בתים בעי תוך י"ט, ול"א דבית כמאן דמליא ואפי' למעלה מיי"ט חשיב חלון, **וכן חלון בין ב' גגין** ול"א דכמליא דמי, והו"א דשאני מחצר לפי שהיא של רבים.

מט עירוב דרך לולין פ"י ארובה בגג שהיא למעלה מיי"ט, הנה לרבנן אין מטלטלין מגג לגג, ול"מ כל גגות העיר רשות אחת אף דירורין חלוקין למטה, מ"מ הגגין שאין תשמישן תדיר אינם חלוקים בשימושם, לשמואל מטלטלין עד בית סאתיים

מז' שאלו לפני שמואל האם **מבטלין רשות מחצר לחצר** למי שלא עירב והשיב שמואל דמבטלין ואף חבירו מותר לטלטל מחצר זו לחצר זו, ולי"א דתקנו ביטול רשות רק לבן אותה חצר, ובבבלי פ"י דלא תקנו ביטול אלא אם אוסרים זה על זה [כגון חצר לפנים מחצר, אבל לא תקנו בחצר המסוכה לחצר אחרת], אמנם בירי פ"ז ה"ה חשמע דמבעי ליה האם מבטלין אף כשאינם אוסרין זה על זה.

כלי ששבת בחצר מטלטלין אותו אפי' לא עירבו בחצר, **וכלי ששבת במבוי** כשלא נשתתפו במבוי, **לר' יסא בשם ר' יוחנן** מטלטלין אותו [והשיב ר' יסא כן כשלמדו הלכות עירובין, אבל לא היה משיב על הלכה שלא במקומה], **ולרב אין מטלטלין במבוי**, ונח' לש"י במח' **האם קורה מתרת בלא שיתוף**, **לר' יוחנן** דקורה מתרת בלא שיתוף דס"ל דלא בעי בתים וחצירות ליחשב מבוי, מטלטלין כלים ששבתו במבוי, [ושיתוף מהני להוציא כלים מהבית לחצר], ולרב אין קורה מתרת ללא שיתוף דלא קרי מבוי אא"כ בתים פתוחים לה, ואי ליכא שיתוף לא הוי מבוי, אין מטלטלין כלים ששבתו במבוי.

האם נסמכין על שותפות לשם סחורה, במבוי נסמכין, ובחצר ברי ששבת הראשונה נסמכין מדוחא אם שכחו או נאנסו, אבל שבת שניה לא, י"א דה"מ דמהני שותפות אם הוו כאנשי בית דליא שאין מקפידין על פרוסתן ואין מקפידין אם יתליפו סחורתן, וי"א מדוחא נסמכין אפי' שלא כאנשי בית דליא.

מעשה שהיו מסובין אצל בעה"ב אחד, בחצר וקדשה עליהן השבת, ואמר שמואל מכיון שהתחילו בתבשיל מבכור יום מותרין, וש"מ אפי' לא עירבו, וש"מ אפי' לא כיוונו, וש"מ שאין ב' רשויות משתמשות ברשות אחת ולא מהני מה שזה יושבים בחצר אלא בעי פת, וש"מ דנסמכין על שיתוף בחצר.

היכן מניחין את העירוב, **עירוב** צריך להניחו בבית, ובעובדא דשמואל איירי מדוחא, ו**שיתוף** שאינו אלא לשותף את המכור יום מותרין, וש"מ אפי' לא עירבו, והא דעירבה זו וזו החצירות, **לרב** צריך בית, **ולשמואל** א"י צבית, אבל תניא דשיתוף נותנו בבית **שער** ולא באורי החצר, ואף דתני להלן פ"ח דעירוב בבית שער אינו עירוב, י"ל דהבירייתא קאי בבית שער של חצר יחיד דחוי לדירה, א"ל לאו דירה בעי אלא מקום המשתמר וחצר לאו משתמר כ"כ כבית שער, **ובשם ר' יוחנן** אמרו כשמואל דנותן באורי החצר ובאורי המבוי דלא בעי דירה ואפי' באורי המבוי נותן.

פ"ו ה"ט

שתי חצירות זו לפנים מזו, **עירבה הפנימית ולא עירבה החיצונה**, הפנימית מותרת והחיצונה אסורה, **עירבה רק החיצונה** שתייה אסורות כפי שיתבאר **ולחכמים** אין דריסת הרגל אסורת כלל ואפי' באסורה במקומה.

עירבה כ"א לעצמה, **לת"ק** מותרות כ"א בפנ"ע דאין דריסת רגל אסורת, **ור"ע** אוסר את החיצונה משום שהיא דריסת רגל לפנימית.

לר' יסא רישא דעירבה החיצונה שתייה אסורות כר"ע דאליה מ"ט החיצנה אסורה, ולא ס"ל לר' יסא לחלק בין רגל האסורה במקומה לרגל המותרת במקומה [כר' לא להלן], והא דעירבה זו וזו בפנ"ע שתייה מותרות, ואף היא דריסת הרגל לחברתה ת"י בבבלי דאיירי בעשה דלת קטנה, לסלק דריסת הרגל שלהם, **ולר'** לא רישא אפי' כת"ק, כיון דרגל האסורה במקומה אסורת את חברתה.

כדין קרפף, ולרב אפי' כור וכוריים דס"ל שעולין דירורין למעלה לענין דלית ליה דין קרפף, ולפי"ז לרב מערבינ דרך ארובה דעולין דירורין למעלה, ולשמואל אין מערבינ דרך ארובה, [ולפי"ז אפשר דהא חדושה לעיל בתבנים וגגין היינו דבעי פתח דע"ד], א"נ י"ל פ טעמא דשמואל דאף דאיכא לג מחיצות מחמת גוד אסיק מ"מ ל"ח הוקף לדירה, ולכן א"א לערב דרך ארובה, ודאמר לעיל דרך גגין איירי באיכא מחיצות.

פשוט דחלון ד"ט על ד"ט לא מהני אי מקצתו תוך י"ט, אבל חלון שיש בהקיפו צו' טפחים דע"ד אמות, מהני אי מקצתו תוך י"ט, וילה"ס בעיגול שיש בהקיפו צו' טפחים, האם מהני במקצתו תוך י"ט, אבל בעיגול טז' טפחים ודאי לא מהני.

מיעוט גובה החלון, **בכלים** י"א דאפשר, וי"א דא"א שמא ישכח ויטלטלנו ונמצא מטלטל מוקצה דהלא ל"א דמהני למיעוט אא"כ יחדו, א"נ ישכח ויטלטל ובטל המיעוט דליכא מיעוט אלא ביחדו לכל יומא ויסבור דעדיין מהני העירוב, ופי' זה עיקר, ואמרו ממעטין **באבנים** ו**בלבנים**, ו**בסולם המצרי** **שקבעו** בארץ, ור' בא בשם ר' יהודה פ"י דלאו קבעו ממש אלא ייחדו לכך, ועוד אמרו דבעי שיהיה בין שליבה לשליבה פחות מג"ט, וצריך שיהא הסולם רחב ד"ט, אבל העמודים שהשליבות תחובים בו משלימים לד"ט.

ממעטין בכופת שהדריגו קורה העושה כמין מדרגות, א"נ כופת שאור יבישה שעשאה כמין מדרגות.

אין העמודים משלימים לי"ט והא דעמודים מצטרפים לד"ט י"ל כיון דהוו כשליבה עבה.

רוחב השליבה, י"א דבעי שליבה משוכה ד"ט כדי מקום, וי"א דדוקא השליבה הממעטת מעשרה בעי משוכה ד"ט אע"פ שאין השליבות שעליה משוכות י"ט, א"נ קאי אחאי מ"ד דבעי שליבה התחתונה משוכה מהכותל דכה"ג נוח לעלות ממנה לכותל אבל השליבות שעליה א"צ.

דופן ז"ט הגבוהה מהארץ פחות מג"ט הוי מחיצה לענין שבת, [א.ה. לכא"ן צ"ל ז"ט וכל שהוא], וכ"ג הפנ"י, והא דבסוגיין רק פחות מג"ט הוי כסתום לענין שיעור פתח, א"נ לשיעור כדי מקום, י"ל דכל שהוא ר"ט סתום אלא אכתי וכל מקום, אבל ליה"ק מ"ט בעי דופן ז"ט מבהיאי דופן ז"ט וכל שהוא ונתנו פחות מג"ט דהוי כו"ט סתום, ונמצא למעלה בין דופן לחבל פחות מג"ט, וצ"ל דהך ברייתא דבעי ז"ט כר' יוחנן גבי חולליית הבור ואורי הבור מצטרפים לד"ט וה"מ דאיכא עומד מרובה על החלל ולכן לא סגי בדופן ד"ט.

פ"ו ה"ב

כותל שבין ב' חצירות גבוה י"ט ורחב ד"ט משך הכותל [נקט ד"ט אגב השפיא], מערבינ ב' החצירות שנים, ואין עירוב אחד.

כותל י"ט ורחב ד"ט אוכלין פירות שהיו בראשו דהוי רשות בפנ"ע, אבל אין מורידין וכו"מ בריש כל הגנות דגנות קרפופות כ"א רשות בפנ"ע, א"נ כר"ש דגנות וקרפופות רשות אחת, ולא יורידיהו לר' יהודה וכו' לבתים.

כותל י"ט שאינו רחב ד"ט, **לר'** בא בשם **רב** אסור לכאן ולכאן דבטיל לב' החצירות ולכן לא יזיז כמלא נימא, וכן לר"ש בכלים ששבתו בבית על הכותל אסור כיון דבטל רשות זו לב' החצירות, ולר"י בשם **רב** מותר לכאן ולכאן.
הא דאמר ר' בא דהזרוק מרה"ר ונח על ראשי מחיצות חייב אף שאין נח ברה"י, ומשמע דהזרוק מרה"ר על ראשי מחיצות פטור ואף שאין הכותל רחב ד"ט, והכא אמר דאסור לכאן ולכאן ונימא דיבטל לרה"ר, [א.ה. ומבואר דרה"א דבטל לכאן ולכאן הוי טעם לחיוב כזרק לרה"ר ולא הוי ספק], וי"ל דשאני כותל ברה"י כיון דרה"י כמאן דמליא עפר וצורות, משא"כ כותל בין ב' חצירות דשתייה רה"י, **וראיה** מזיזין ואבנים

הויזענבארג מההכותל גבוהים ייט מותרים לכאן ולכאן לרה"י והר"י וזבלד שמהולל במסלול באיסור שבת וגזירה שמה יוציא מרשות לרשות, וטעם ההיתר כיון דהוי מקום פטור, ופי' בתוס' אע"פ שהן רחבין ד"ט ולא הוו כרמלית' כיון שהן גבוהין ד"ט והר"י לא הוי משום שהגדי'ן בקועין בו, אבל ביר' נראה דאינם רחבים ד"ט, ור' יוחנן הגי' כ"ז **ותי'** כתיב, ונא"ל, א"נ ההוכיח דאין חשיב מלא עפר אל' כסמולן לרה"י, דרשם שאין מחיצות ברה"י ה"נ אין מחיצות בין ב' רה"י ליחשב כמלא עפר.

כותל שהקיפוהו סולמות מכאן ומכאן מערבין שנים ואין מערבין אחד, ואמרו דלא נעשה כפתח כיון דאין הסולמות מכוונים, אבל במכוונים הוו כפתח, ואם רצו מערבין אחד, וכן איתא בבבלי בסולם שאין בנין גיט', ופחות התם בדבוכל דחב"ט אפי' אין מכוונים, אבל ביר' לעיל ס"פ הדר לא משמע הכי. כל כובשי כבשנים במקדש היו עולין אמה בג' אמות, מלבד כובש המזבח שהיה שיפוע ארוך לפי שהיו עולין עם אברים עליו, והיה באורך כל' אמה וגובה י' אמות עם הקרנות, ונמצא שעלה אמה בג' אמות ומחצה ואצבע ושליש.

איצטבא לאורך הכותל ואין מגובה האיצטבא לכותל ייט, אף שיש בה רוחב ד"ט אינה מיעוט ומערבין שנים ולא אחת והא בדסולמות מכוונים מערבין א', י"ל כיון דמגיעים לראש הכותל הוו כפתח, אבל לא מהוו מדין מיעוט, **ואם יש בה רוחב ד' אמות מערבין א'** ואין מערבין שנים והוי ככפר הכותל במילואו ודלהלן, ונצ"ע לדלעיל ה"א מבואר דממעטין באבנים וסולם צויר ולא משמע דבעי סולם רחב ד' אמות וגם שאינו מגיע לראש הכותל, כדאמרו דבשליבה המצודה עשרה חתה משכנה ד"ט מהכותל].

נפרץ הכותל עד י' אמות מערבין שנים ואם רצו מערבין אחד, יותר מי' אמות מערבין אחד ולא שנים, **וה"מ בחצר גדולה** שרובה יותר מי' אמות ורוחב החצר יותר מכ' אמה, אבל בחצר קטנה שרובה פחות מי' אמות פירש"י כרובה, **וה"מ באמצע** היינו כשיש ד"ט 'עומד' מתחילת הכותל, אבל שאן מגיע אפי' פחות מי' הוי פירצה דלאו שם פתח עליה.

פ"ה ה"ג

נא חריץ, שבין ב' חצירות עמוק ייט ורחב ד"ט מערבין שנים ולא א' אבל פחות מדו"ט אינו מפסיק דנה לפסוע עליו, ואפי' מלא קש או תבן דלא בטלי כיון דסופן ליטל, אבל מלא עפר וצרורות שסתמן אינם נטלין, מערבין א' ולא שנים.

מבואר במתני' **דתבן ובטלן** ג"כ אינו בטל ומערבין שנים ולא א', ואי"ל דמתני' דלא כר' יוסי דתבן ובטלן מבטלן דאמר ר' יוסי באהלות גבי בית מלא עפר או צרורות דבטלו ואמר ר"י ונתוספתא, י"ל שמה יטלטל לשבת הבאה, ולכן אם נתמעט ויש עפר שהוא כתבן כשעתיד לפנותו, כיון דבאהלות איירי כשבבלו בעפר.

חריץ מלא תבן ושחיפהו במחצלת בטל, אבל הק' דהלא אם מילא במחצלות אינו בטל, וילה"ס במילאהו חריות אי היה כעפר ובטל או כתבן ואינו בטל, וכן ברוק דמים מבטלין מחיצתו ואף דא"א לפסוע שם, היינו עומק החריץ אינו נחשב למחיצה.

פ"ה ה"ד

נסר רחב ד"ט הנתון על חריץ או שתי כצוצריות זו כנגד זו היוצאות זו כנגד זו לרה"י, אם רצו מערבין שנים ואם רצו מערבין א' דתורת פתח עליו, **פחות מכאן, אינו דתני** מערבין בשנים ולא בחד כדי פחות מכאן אינו בנסר, ואיכא דתני מערבין בחד ולא בשנים כיון דפחות מכאן היינו בחלל שבניהם.

פ"ה ה"ה

מתבן גדיש של תבן שבין ב' חצירות גבוה ייט, מערבין שנים ואין מערבין אחד.

האלכל בהמתו ממתבן החולק בין החצירות, ומותרת ול"י דילמאי מיעטא את הגדר ויבואו לטלטל באיסור, כיון דבעי מיעוט ייט במשך י' אמות, ואין בהמה ממעטת באכילתה כ"כ, וכ"ת הלא אף אם תעטע מגובה ייט, הרי כיון דבערש' היה ייט אמר' רשבת ויתן דהותרה התורה, י"ל שמה יטלטל לשבת הבאה, ולכן אם נתמעט התבן מערש' מערבין אחד ואין מערבין שנים, **ונאף ממלא בכליו** הנה א"י"ל דקמ"ל דשרי לסתור אהלים כיון דאמתי לא תותר האהלה, אלא דלא חייש' **לסופך אהלים** פי' כגון שהתבן מרורוד ועומד להתפרש, ועי' שממלא קופתו סומך הגדר, וקמ"ל דל"ח להכי, ואיסורו זה של סומך כותל דוקא לזמן

מרובה, אבל עראי שרי, כדהתירו לסמוך כסא ליליון המונח מערש'.

מתבן ברשות שבין ב' חצירות וב' החצירות תפוחות לה ב' החצרות מאכילין ממנו ול"א דאין מותרים עד שיערבו, כיון דהמתבן חייץ באמצע ונמצא דכל חצר משתמשת עד המחיצה, ולכן אם נתמעט המתבן במידתו שניהם אסורים עד שיערבו, ואם רצה אחד לסתום את פתחו ולבטל רשותו הוא אסור וחברו מותר, **וכן חריץ שבין ב' חצירות** שהוא מלא עד שיש בו ייט גובה תבן מותרים שניהם להאכיל כל עד שיתמעט הגדר מי"ט, [א.ה. גי'ל דתבן איירי או בבטלו בחריץ, או בבולל בעפר בעד' לעיל ה"ג], ואין לפי"ז מה החי' בחריץ, גי'ל דלא היה מלא כל החריץ בתבן, ואיירא אפי' בתבן סתם], וש"מ דמבטלין מחצר לחצר ול"א דמבטל רק לחצר שלפני הבתים, וש"מ אפי' לא עירבו ול"א דרק כששכח אחד מבני החצר הקטן ורבנן ביטול, וש"מ דאין ב' רשויות משתמשין בב' רשויות.

בית שבין ב' חצירות לרבנן, אם נועל א' משתמש השני, ולר"מ הבית הנועול אסור דס"ל להלן פ"ח ה"ה דההולך לשבות במקום אחר הר"י אסור, ולדידהי כ"ש בית הנועול דאסור.

פ"ה ה"ז

נב סדר שיתוף במבוי מניח חבית משלו אם ירצה, ואומר הר"י לכל בני המבוי ומזכה להם ע"י בנו ובתו הגדולים ועבדו ושפחתו העברים ועל ידי אשתו, **אבל** אינו מזכה ע"י בנו ובתו הקטנים ועבדו ושפחתו הנכנעים מפני שידן כידו.

אין מזכה להם מחבית שבמרתף, שמה ישיכח וישתנה ובטל השיתוף, והא דמבואר לעיל דבית שנותנים בו עירוב אי"צ ליתן עירוב מחמת דאית ליה פת, י"ל דא"י פת שאוכל.

מבואר במעש' פ"ד ה"ג דמערימים על המעש' לפטורו מחומש וכגון ישי שנותן לעבדו ושפחתו העברים, הילך מעות אלא ופדה לעצמן, ע"י שיתוף באיזו שפחה אפי' אין גדולה מלא כבר יצאה בסימנים, ואי בקטנה הלא לית לה זכיה, וכ"ת כמ"ד בריש תרומות דהקטן תורם, אייל כן כיון דאע"פ דתורם מ"מ אין קטן זוכה ויתבאר בהמשך באיזה אופן איירי, **אבל לרבנן שבבבלי** א"ש כיון דאיירי בשפחה קטנה וכדאמרו בשם רנב"י כן שנותנים לו **אגון ומשליכו צרור נוטלן** המוציא מציאו שמצא הוי כמוציא מאשפח' כיון דקטן זה לא זכה בה, ואם נותנים לו **אגון ונוטלן צרור ומשליכו** הוי גזל מפני דרכ"ש אבל אין לו זכיה מד"ת, ואם נותנים לו **אגון וצרור והוא נוטלן** מוציאעם מחזירם **לאחר זמן,** **ול' זוכה לעצמו** ואינו זוכה לאחרים, וי"א דאז זוכה לאחרים, **למדין** קמ"ד דאינו זוכה לאחרים מהא דתנן **במתני'** דאינו מזכה ע"י בנו ובתו הקטנים ומשמע דעי' קטנים דעלמא יכול לזכות לאחרים, כיון דצי"ל דאיירי בקטנים שיש בהם דעת, **ואמרן** אף לרבנן דבבלי, ואליבא דר"ה דדעת אחת מקנה אותה, מ"מ אין מתנתה מתנה דכ' **כי יתן איש** דדוקא מתנת איש הוי מתנה, וכן אע"פ דזוכה מ"מ עד שיביא ב' שערות אין המפציק אצל קטן מביא קרבן שבועה של שבועת הפקדון או שבועה של הגזול ונשבע ואח"כ הודה בגזילה כיון דכ' וכחש בעמיתו' דאין שבועה אלא לעמיתו, **אמנם הק'** לרבנן דבבלי מ"ט קטן זוכה אף לעצמו הלא כ' **כי יתן איש אל רעהו** ויעניין אין הקטן כרעהו.

ולרבנן דא" אין גזילו של קטן גזלן גמור עד שיביא ב' שערות דלאו בדעת תליא מילתא אלא ליפי' מדכ' ויחוקו להם איש שה לבית אבות', והא דתני במתני' שפחה י"ל דמתני' איירי כמ"ד דפעוטות כבן ז' וכבן ח' שידועים בטבי משא ומתן וס"ל למ"ד גביטין שמקטן מקח ומכרן מכר ומתני' דאמרו שפחה איירי כמ"ד זה.

עוד הובא במעש' דאין מערימים על מעש' ע"י עבדו הנכנעי לפי דיד העבד כיד רבו והא דאמרו השואל את הפרה ושילחה בידו עבדו ומתה פטור אבל אם אמר לו השואל לשלח חיה, ולא"ו משמע דיש זכיה לעבד כנעני מיד רבו אע"פ דגופו קטן, **ול' דאיירי** בעבדו העברי, **א"ן בעבדו הנכנעי** וטעם החיוב כיון דלא גרע מא"ל 'פתח לה והיא באה מאליה' דשעביד נפשיה משעתו זו וה"נ שעביד נפשיה משעה ששילח ביד עבדו הנכנעי, **א"ן** אתיא מתני' דהעירמה כר"מ **דיד עבד** כיד רבו וא"א לזכות לעבד ע"מ שאין לרבו רשות בו, אבל לרבנן אין די עבד כיד רבו, **ודתני** כמתני' דהלא מתבני' דעירובין למזכה עירוב ע"י אשתו ואי נימא דהוי כר"מ הלא לר"מ לא' האשה כיד בעלה וא"א לזכות לה ע"מ שאין לבעלה רשות, אבל מצינו **דנח' בדעת ר"מ**

האם האשה דמיא לעבד, **י"א** דלא כעבד ידיד כידו, ואין האשה פודה בעדו מע"ש' ללא חומש, **וי"א** דדוקא בעבד ס"ל לר"מ דידו כידו, אבל באשה לא ס"ל לר"מ ידידה כידו, ולכן אף פודה ללא חומש.

פ"ה ה"ז

נתמעט האוכל שהניחו לעירוב מהשיעור הנצרך [להלן ה"ח], מוסיף ומזכה ואי"צ להודיע שהוסיף, ואם נתוספו עליהן דיוירי מוסיף ומזכה להם **ועל הצריך** להודיע ההכלה שזכו בעירוב ומותרים בטלטול, כיון דמערבין אף שלא מדעתו, ולכן אין לפרש דמודיע היינו שיתרצו בעירוב.

בעלות השותפים בעירוב, הנה אין להוכיח דא"צ בעלות בעירוב, מהא דנתמעט ע"י שנאלל העירוב ע"י א' **מבני המבוי** ולס"ד זו בעי העירוב נקרא על שמה, אבל לא בעי בעלות המבוי [והא דלעיל פ"ו ה"א מבואר דאם מקפידים על עירובם אינו עירוב, היינו שאינן מקפידים אם תתערב פרסותן באחרות], ומ"מ אין להוכיח כן כיון די"ל דנתמעט היינו ע"י עכברים.

פ"ה ה"ח

נל שיעור העירוב, בזמן שבני העירוב מרובים, ב' סעודות ואפי' חן אלף, ובזמן שהם מועטים, כגרוגרת לכל או"א ואפי' אם אין בין כולם מזון ב' סעודות, דלא בעי' אלא כגרוגרת לכל, **לכ"ה**, הנה רב אמר דמורבין הם יז' ב"א, ומעוטין טז', ור' יוחנן אמר כל שאילו יתחלקו ויש בו כגרוגרת לכא"א, ואמרו דלא נח' אלא דרב אמר כ"מ דס"ל להלן פ"ח ה"ב דמזון ב"ה הם טז' נגרוגות, **ו"ו יוחנן** אמר כרי"ב ס"ל מזון ב"ה הם ח' ביצים דהיינו טז' ויתים, והגרוגרת גדולה מזיה.

שיעור נשתיי'ר, מבואר להלן דר' יוסי אמר דה"מ דבעי לשיעור הנ"ל בתחילת העירוב, אבל בשיירי עירוב אפי' נשתייר כל שהוא, ושיעור נשתייר' אם נשתמש שבת אחת, כדאמרו גבי איזוב להאזה על טומאת מת באיזוב של ג' גבעולים, ושיריו שני גליהם וגרודיו כל שהוא, והיינו כל שנשתמש בהם פ"א.

פ"ה ה"ט

שיירי עירוב, והטעם לעירובי חצירות, ר' יוסי אמר דשיעורי עירוב הנ"ל נאמרו בתחילה אבל בשיירי העירוב אפי' כל שהוא, והטעם דמהני לר"י כיון דמעיקר הדין סגי בשיתוף דסומכין אשתקוב במקום עירוב, אלא אמרו אלא של לשכת התיקנות, **עוד** אמרו משום דרכי' דרכי נועם' וגו' דמעשה באשה אחת שהיתה שונאת לחברתה ושלחה בנה ליתן עירובה, ולקחה האם את בנה של חברתה וחבקתו ונשקתו וחזר הבן וסיפר לאמו ואמרה האם כ"כ אוהבת יו' ולא ידעתי, מתוך כך עשו שלום.

פ"ה ה"י

במה מערבין ומשתתפין לר"א בכל מלבד מים ומלה, **ולר' יהושע** אין מערבין אלא בככר שלם ואפי' הוא באיסר, אבל אין מערבין כפרוסה אפי' היא סאה.

נתינת מעות לחנווני המוכר יין, או לנחתום המוכר ככרות ויקנה לכולם, **לר"א מועלת,** ולחכמים אין מהני דאין מעות קנות עד שישמך ואפי' זכיה לשרא בין המבני חלקם ע"י אזה, שיקנה ע"י מעות לא קנה עירוב, אבל בשאר בנ"א מודים חכמים דמהני נתינת מעה, **י"א** דש"מ דמהו דמודים חכמים בכל אדם דמעות קנות מד"ת, והא דבחנווני ונחתום לא מהני, כיון דחייש' שמה ישיכח ויציא את המעות ולא יניח יין או ככר עבורו, מאחר שסודר וריבין נותנין לו מעות, וי"א דש"מ דמהו דס"ל לחכמים דאצל חנווני ונחתום לא קנה דמעות אינם קנות, והא דמודים חכמים בכל אדם, כיון דהחנווני מזכה להם ע"י אחר דאין לכל אדם ככר.

עירוב שלא מדעתו, לת"ק אין מערבין שלא מדעתו, **ולר' יהודה** ה"מ בעירובי תחומין דחובו הוא לו שמפסדין שאינו יכול לילך לצד האחר, אבל בעירובי חצירות מערבין לדעתו ולדעתו לפי שזכין לאדם שלא בפניו, ואמרו דמתני' כר"מ דס"ל דבעי עירוב במקום שיתוף, אבל לחכמים מן הדין א"צ עירוב וא"א לזכות לו, [א.ה. לכאז הפי' דכל הא דהתיר י"ל שלא לדעתו היינו כר"מ דבעי עירוב במקום שיתוף, משא"כ איבא דחכמים].

הכל נהגו כר"מ בעירובין דבעי עירוב במקום שיתוף, ונתענית ציבור נשיאת כפיים במנחה ונעילה, וי"א במגילת אסתר דבעי לקרוא את כל המגילה.

נדר"ר בן חקולה אמר **מעריבן לאדם בע"כ** פ"י מי שאינו רוצה ליתן לעירוב, נכנסין לביתו ומעריבין ע"כ, כדנתני דכופין בני מבוי לעשות לחי וקורה, **והא דנתני דרק אם אינו ממאן** שיתלו ממנו עירוב מעריבין שלא מדעתו, אבל אם הוא ממאן אין כופין אותו, **י"ל דאתי כר"מ** פ"י ת"ק דמתני' דאין מעריבין שלא מדעתו, אבל ר"י בן חקולה ס"ל כר"י דמתני' דמעריבין שלא מדעתו, ומשמע דטעמא משום דזכין לאדם שלא בפניו, וצ"ע דבספר קצות"ח רמג' מבואר דלא' ז'כין מאדם, וצ"ל דמה שנטליין ממנו הוא מחיובי השותפין דומיא דלחי וקורה שהם חיובי' ממון של בני המבוי, וכשאר חיובים השנניים בב"ב, א"ל לעולם דייכא אפי' כר"י ואיתרי בצדקורין שאינו מודה בעירוב, ולא יתיר בריבא אחרו.

אילה"ק על ר"י בן חקולה מהא דתני דרשוכה ולא עירב, לר"מ בן בשוגב בין במזיד אסור דאינו יכול לסמוך על עירוב שהניחו עבורו דר"מ לטעמיה דלא מהני עירוב שלא לדעתו, ולר' יהודה במזיד אסור בשוגב אינו אסור ולא' במזיד אסור, לפי שאין מעריבין בע"כ, ותק' על ר"י בן חקולה [וכן דעת הרשב"א דמתני' זכין אפי' בע"כ ופליגי ברוחא דעיל], אבל י"ל משום קנס, והטעם דאף חבריו אסורים דהלא תני אסור, י"ל כיון דיכללו לערב בע"כ.

טעמא דר"מ ת"ק דמתני' דאין מעריבין עירובי חצירות שלא לדעתו, אף דזכות הוא לו וזכין לאדם שלא לדעתו, י"ל דס"ל דאין אדם רוצה שיכנסו לחצרו לטול פיתו שלא בידעתו, וכיון דשלא בידעתו הוא חוב, אף בזמכין לו לא מהני משום דלא פלוג רבנן.

מעשה באשה שעירבה לחמותה בלא דעתה, ורצה ר' ישמעאל לאסור כת"ק דמתני' דאין מעריבין שלא מדעתו, וא"ל ר' חייה דיש להקל בכל מה שאפשר להקל בעירובין.

כיצד משתתפין

פ"ח ה"א

כיצד משתתפין בתחומין מניח חבית ואומר הרי זה לכל בני עירי לכל מי שילך לבית האבל או לבית המשתתה, וכל מי שקיבל עליו מנעוד יום לסמוך על העירוב מותר, אבל משתחשך אין מעריבין.

האם עירובי תחומין וע"ה צריכים יזוכי, הא דלא תני במתני' ומזכה להם כדתינ בעירובי חצירות, **ושמאל** שאני עירובי תחומין דעדיין לכל הרשויות כאחת וצריך שיתנו משלהם משא"כ עירובי חצירות, **ולר' יוחנן** צריך לזכות דהוו דאו' וק"ו מעירובי חצירות, ואתיא בשי' **רב** דעירובי חצירות צריך לזכות אבל עירובי חצירות אי"צ לזכות והא דתני לעיל דבעי לזכות הק' בבבלי ותי' דתרי נטאי היא.

פ"ח ה"ב

שיעור מזון ב' סעודות, **לר"מ** מזונו בחול אבל לא בשבת, והיינו לקולא דבחול שאין הרבה מאכלים אדם אוכל פחות פת משבת, **ולר' יהודה** ב"ס מזונו בשבת ולא בחול, והיינו לקולא כיון דחול שאין הרבה מאכלים אוכל יותר פת משבת.

נה לר"י בן ברוקא ב"ס היינו ככל בפוגדיון מד' סאין בסלע וס"ד ככר ששוה פוגדיון כשנמכרים כד' סאין בסלע, ונמצא כל ככר חצי קב, **ולר"ש** ב' שליש ככר מככר של שליש קב, וכיון דאמרו דקרובינ' אלו לדברי אלו, אי"ל מחמת הדבק הוא כד ביצא דהיינו יב' ביצים וח' ביצים, דאי"ז קרובינ' אלו לא יצא, אלא י"ל דריב"ב חישב גם שליש להוצאה ונמצא בככר ח' ביצים, וכיון דשיעורם שווה ממש, צ"ל להוצאותי משתכר קרוב ל' ביצים, ולר"ש משער בתחילה שליש מדריק, ובבבלי הק' נדנמצא שיעורם חולקו לשעור ב' דס"ל לירי דהך ברייתא קאי לענין סוטמא דלכ"ע דשיעור ב"ס הוא ד' ביצים, ואמרו לנחתומים דיכולים להשתכר שליש בשיעור של ד' סאין בסלע.

חצי ככר לשהיית בית המנוגע לר"ש וליריב"ב כדאית ליה, והיינו שהנכנס לבית המנוגע ממיד מיד כדכ' 'והוא א' הבית, אבל כיבוס בגדים חייב שישיהו שם דכ' אפילו דכ' 'והאולב בבית יכבס בגדיו', וצ"א שלא אכל, אלא שהה כדי אפילת ככר זה, דריב"ב חצי ככר הנ"ל דהיינו כד' סעודה אחת, ולר"ש דמערער ב"ל שיש ככר של שליש קלב, צ"ל לענין עירוב ממש, אבל לענין בית המנוגע ס"ל דחצי ככר הוא סעודה והיינו ששית הקב, והיינו שיעור כדי אפילת פרס שש"ס [פרס הוא פרוטה מכתב], **וחצי חציה כדי לפסול את הבשר**, האוכל חצי פרס סמכה גויתו מלאכל תרומה, והיינו מדרבנן, אבל מד"ת אין אוכל מטמא אדם, אלא דרבנן גזרו

האשכול יפסל בתורה עד שיטבולו, וגזרו רק בשיעור זה, ומבואר

הטעם בתוס' שבת י ד"א.

פ"ח ה"ג

אנשי חצר ואנשי מרפסת ארוכה למעלה מהחצר ועולין לה דרך החצר, ובאופן שלא עירבו ביניהם אלו מותרים לעצמן ואלו מותרים לעצמן, אע"פ דעובדים דרכה מ"מ רגל המותרת במקומה אינה אסורת בדריסת הרגל וכת"ק דר"ע לעיל פ"ו ה"ט, א"נ כחכמים הדחם דלעולם אין דריסת הרגל אסורת, וכשיש תל או עמוד בגובה ה"ט, שמשמשיש בה בני המרפסת, ופחות מ"ט לבני החצר, דכל שרשות הבני החצר משתמשים בה בקל הוי כרשותה וה"מ בסמוכה למרפסת ד' טפחים דבהכי תשמשינ נח אבל ביותר אין בני המרפסת שולטים בה ויתבאר בסוף ההלכה עוד בהו.

גדר רשות שבת דנתנ במתני' דתל או עמוד של בני מרפסת אף דהם ברשות החצר, וש"מ דחורבת ראובן בחצר שמעון ושמעון משתמש בה כמי שהיא שלו ולענין שבת לא אולי' אחר הבעלים אלא אחר המשתמש.

האם תשמישי שאינו שוה אוסר, הנה חצר בין ב' חצירות ושתיהם משתמשות אוסרות זו על זו באותה חצר, וכדתנן גבי בית בין ב' חצירות שיש בו תבן י"ז, דזהו זהו פותח ומאכיל ואם נתמעת תבנן אוסרים זה על זה, **ועומד שוה** משתמש בזריקה וזה בשלשול, לשמאלו השלשול מותר שרואה כדרכו לגבי הושלש, ולרב שניהם אסורים דתשמישי שוהא ששלשול שוים, ודתנן **לן סמוך למרפסת** דינו למרפסת, לאו דתשמישים בשלשול, אלא בתוך ג"ט שהיא בגובה המרפסת וכל ג"ט כלבוו הוא, ולמעלה מ"ט לחצר, ומוח' רב ושמואל במרחק שוה של החצר והמרפסת מהתל.

חורבה בין ב' חצירות נותנים לבעליה והיינו כשנה לבעלים תשמישה, אבל אי לא אולי' ע"פ מי ששוה נח ומשתמש כדאמר' לעיל בתל שבין החצר והמרפסת, ול"ל במשתמש דרך פתח, אלא אפי' משתמשים בה דרך חלון נותנים לבעליה, דחלון עד י"ט הוי כפתח.

ג' חורבות בשורה סמוכות זו לזו, וב' בתים בצדדים ומשתמשים בב' החורבות הסמוכות דרך הפתחים ובחורבה האמצעית ע"י פתח גבוה מ"ט והיינו ע"י זריקה, האמצעית אסורה, ואם היתה האמצעית של א' מהן נותנים אותה לבעליה ככ"ל.

בור וחוליותיו ד"ט דינם כתל ועומד דמתני' דאי תשמשינ נח וזו של בני המרפסת, אי איכא ד"ט, ואי ליכא ד"ט הוי מקום פטור, ולרב דאמר גבי כותל שווא פטור דשמייתו לכאן ולכאן ה"נ דמותר לכאן ולכאן, וה"מ כשיש עומד מרובה על החלל דכה"ג הוי כסתום, והנה פשיטא דעומד מצד אחד אינו מצטרף, וכן אם ע"י ב' הצדדים הוי עומד מרובה לא מהני, אבל אם מצד אחד יותר מהחלל, והסתפק ר' יוסה האם חב"ש מב' צדדים.

יג תל או עמוד י"ט דיינו למרפסת שהתבאר לעיל היינו **בין ג"ט לד"ט**, דפפתוח תמנ"ש אפי' פחות מ"ט למרפסת אף דגם בני החצר יכולים להשתמש מ"מ אי"ז נח, אלא הוי כפתח למרפסת, [והא דחורבה לזה בתלון ולזה בפתח נותנים חורבה לבעליה, י"ל דחורבה שאני ששווא תשמיש קבוע], וביותר מד"ט אפי' גבוה יותר מ"ט אסור למרפסת, **וה"מ כשאין שם תקרה** לחצר, אבל אי איכא אינו למרפסת, אמנם אי איכא נקב משתמש דרך הנקב.

פ"ח ה"ד

מה נחשב כחלק מהחצר לעירובי חצירות, הנותן **עירוב** בבית שער או באכסדרה ומרפסת אינו עירוב, והדר שם אינו אסור, וה"מ של רבים דריס דסי' בה, אבל בשל יחיד אסור.

הנותן עירובו בבית התבן בבית הבקר בבית העצים ובבית האוצרות, הר"ז עירוב, והדר שם אוסר, **ולר' יהודה אם שם תפוסת יד בעה"ב** אינו אסור והוי כאילו דר עמו, וחשיבי תפוסת יד בעה"ב, **לר' ינאי** אפי' יל יתר לתלות מעולו, וי"א אפי' עשוי דשמייתו, **טבלא** של עץ וכי"ב שאינם נטלים בשבת, **אבל לרב** המ"מ בדבר הניטל בשבת, ואף לול של תרנגולים מהני כיון דצריך ליתן לפניהם מים בשבת והוי כדבר הניטל תלמידי ר' יוחנן בעכברא סמכו על ר' ינאי, וי"א דרק סמכו על ר' יהודה אבל לגבי ר' ינאי אף קעוה הפסלה.

פ"ח ה"ה

המניח ביתו והלך לשבות בעיר אחרת, **לר"מ** בין עכו"ם ובין ישראל הר"ז אוסר דדירה בלא בעליה הוי דירה, והיינו דאמרו לעיל פ"ו ה"ה דבית הנעול לר"מ אוסר, **ולר' יהודה** אינו אוסר דלאו שמייה דירה, **ולר' יוסי** נמי לאו שמייה דירה אבל עכו"ם שכולו לבוא מעיר אחרת אוסר, משא"כ ישראל דאין דרכו לבוא מעיר אחרת, וי"לה"ס כשיש לו עירובי תחומין, א"נ בעבר ובא האם אוסר או"ד כיון הדתורה הותרה, **ולר"ש** אפי' הניח ביתו והלך לשבות אצל בתו באותה העיר אינו אוסר דכבר הסיע דעתו.

פ"ח ה"ו

יו"ב שכן שתי חצירות חצוי בחצר זו וחצוי בחצר זו, אין ממלאין ממנו בשבת דב' החצירות שולטות בו, ונמצא ממלא מרשות חברו, אא"כ עשו מחיצה י"ט, **לת"ק** בין מלמטה מהמים, ובין בתוך אוגונו וניכר שהוא לצורך המים, ונוח' במקום המחיצה, **בשם ריב"ל** בעי שיהא בתוך המים דאל"ה נמצא ממלא מרשות חברו, והיינו שיעור דלי השוקע במים, והיינו ד"ט, **ובשם רב** אפי' חישב הצמצא המים לגמרי מהני דאין חורבה למים פ"י אף בדחורבה לא מהני מחיצה תלויה, במים מהני. **ולרשב"ג** נח' ב"ש ובי"ה, **לב"ש** מלמטה במים אבל למעלה לא מיכריא מחיצתא, ובעי גם שתראה מעל המים, ולב"ה אף למלעלה מהני.

היתה תקרה מעל הבור, או אמלתא קורה ד"ט אמר' פי תקרה יורד וסותם.

יג **לר' יהודה** אף מחיצה מעל הבור והבור בחלל הבור, מהני, כדן מחיצה בעלמא, ואמרו ובלבד דתהא מחיצה בולטת לתוך הבור אבל לא בעי י"ט תוך אוגונו כה"ה, א"נ קאי אליבא דב"ה דבעי מקצת מחיצה תוך החלל, אבל לר"י לא בעי הכי, **ולת"ק** דהכא חייש ר' יהודה שלא להכניס מים מחצר חברו לביתו, ומשמע דיש במים ממש, ומאיידן ס"ל לר"י דאין במים ממש, גבי האשה ששאלה מחברתה תבלין מים ומלת, לת"ק אין מוליכין את העיקה אלא לתחום שתיהן, ולר"י אין במים ממש, ולא אולי' אחר המים.

פ"ח ה"ז

אמת המים העוברת בחצר עמוקה י"ט ורחבה ד"ט ופרוצה מכאן ומכאן, **לת"ק** אין ממלאין ממנה דאמת המים כה"ג הוי כרמילית, ומ"מ בחצר אי הויא הפרוצה האמת המים שרי לטלטל, כיון דמחצית האמת המים מפסיקים ממנה לחצר, אא"כ עשו לה מחיצה גבוהה י"ט בכניסה וביציאה בתוך אגניה לרחבה שיהא ניכר דעושין כן בשביל אמת המים, **ולר' יהודה** ממלאין, לפי דמחציות החצר מהנו לה, ומעשה ב'אבלי' ששלא מים ע"פ זקנים, ואיירי כשאין מחיצה בצד אחד, דאל"ה נמצאו ב' רשויות משתמשות ברשות אחת, אבל אמרו לר"י דשאני התם שלא היה בה כשיעור כפי שינתאר, ולכן לא חלקה רשות לעצמה, אבל אמת המים הפרוצה מרוח אחת הוי כבור ברי".

אמת המים עמוקה י"ט ואינה רחבה ד"ט, מטלטלין בה וממנה דהוי מקום פטור, וממלאין ממנה, **ורחבה ד"ט ואינה עמוקה י"ט** מותרת בטלטול, ודין מזלי ממנה **לר' מנא** אסור, **ולר' חנינא** מותר, ולפי"ז צ"ל דהא דאמרו לר"י דלא היתה בה כשיעור ותניא שלא היתה י"ט ולא ד"ט, ומשמע דרחבה ד"ט ואינה עמוקה י"ט אסור, י"ל אמת רחבה ד"ט מותר, ומעשה שהיה כך היה, [א.ה. צ"ל דפשיטא דאין לדייק דעמוקה י"ט ואינה רחבה ד"ט אסור].

מבוי שעוברת בו אמת המים, נפרץ רוח אחת לא מהני מחיצת אמת המים, ובעי לחי או קורה, ובנפרץ מב' רוחות בעי לחי או קורה מכאן וצוה"פ מכאן.

פ"ח ה"ח

כצוצרה **שהיא למעלה מהים** דף הבולט מהכותל ויש בו חור שמשלשל שם הדלי, והוי חורי רה"י, אין ממלאין ממנה מים דמכנים מכרמילית לרה"י, אא"כ עשו לה מחיצה י"ט, בין למלעלה בין מלמטה לפרשי" מלעלה ולמטה מהצוצרה, אבל לשאר ראשונים מלמעלה ולמטה מהמים, ענינו לר' הג"ל, ולעולם יש שיהא ניכר שלשם מים נעשית המחיצה, ולדעת רש"י דוקא גבי בור לא סגי בכותל מעל המים כיון דלא נעשה למים, משא"כ בצוצרה, ואמרו ל"י דבעי שתהא מחיצה משוקעת במים שיהא ניכר שלשם מים נעשית, ואל"ה כפרשי" דהמחיצה למעלה מהצוצרה, והסבמתי כל הפוסקים דאפי' אי בעי מחיצה למטה מהצוצרה מ"מ לא בעי שיהא משוקע במים, ולא דמי לבור, ובהגה"ש פ"י דקאי על מחנ"י לעיל לענין בור, ופ"ח א"ש ח"א **ולא נמצאו** ב' רשויות משתמשות ברשות אחת ולפי"ה הנ"ל י"ל דגגרי

מלעיל, **זלר"ה** א״צ שנתא מחיצה משוקעת במים, אלא סגי שתאה אצל כצוצרה או תון ג״ט לכצוצרה, ודמי לתון אוננו גבי בור.

לתני ר' חנניה בן עקביה פוחת את הכצוצרה וממלא, פי״ח דלא בעי מחיצת ממש, אלא כאילו כופפים את הדף למחיצת אמרי' גם גוד, אבל לתנא דמתני׳ לא״ץ כוף וגוד, **לר׳ יעקב ב״א** בעי נקב ד״ט דאין מחיצות לפחות מכך ורחב ד' אמות ונאמר אורך ורוחב המחיצות י״ט, [נדא׳ כד׳ טפחים, למחיצה י״ט אומר דט׳], וי״א אפי׳ א״ל מחיצתו י״ט ולא בעי ד' אמות, אלא דיינין למחיצות כאילו הן משפך חד.

נח שפיכה כצוצרה, ר' אידי אמר דמותר למלאות בכצוצרה ואסור לשפוך שופכין בתוכה לים, י״מ דשיבחוהו שימנו אותו במנין חכמי הדור, **ויש שתמהו** מה החילוק, אבל פי׳ דשאני שפיכה דשופך למקום שאינו מוקף מחיצות.

רה״ר במקום גדול, יש שאמרו דתני ר״ח בן עקביה התייר דוקא אים של טבריא שההרים מקפים אותה ומה״ח הוי הדין, אלא מדרבנן אסור דהוי כרמילת מפני שלא הוקף לדירה, ור״א שאל האם פיוסרוס עיירות ומדינות מוקפות הרים הוזרק לשם ומשם יהא חייב ואיל׳ ר' יוחנן דאכ׳ אין רה״ר בעולם והא״נ דאם היה מקום קטן שניכר המחיצה מהני ליה, וכע״ז אמר ר״ל דאין רה״ר עד שנתא מפושלת מסוף העולם ועד סופו ומשמע דמיהא איכא רה״ר והק׳ דמאידך אמר ר״ל אין רה״ר בעולם הזה אלא לעת״ל דכ׳ ״כל גיא ינשא׳ עוד ילה״ק על ר״ל דתני דרה״ל לשבת איש שבילי בית לגלג מעלה גבוהה בא״י, שהוא תל מחלקט י״ט מתוך ר״ל אף אינו רה״ר אלא אינו רה״ר שלא ינחא תשמישה שם, והוי רה״ר לטומאה דלענין טומאה כל דמצויין שם שלשה הוי רה״ר, וש״מ דכל דלא הוי הכי הוי רה״ר, ודלא כר״ל.

באיזה אופן מהני מחיצה תלויה, ר' יוחנן אמר דר' יוסי עשה, אכל דסוכה התייר מחיצה תלויה דוקא בסוכה שהיא איסור שהיא איסור סקילה, **זלר' חנינא** ר' יוסי התייר אף לענין שבת מהא דכשהגיע שר אחד לציפורי התייר ר' ישמעאל ב״ר יוסי לטלטל ע״י וילון שהניחו גבוה ג״ט מהקרקע, ועי״כ משום דס״ל לר' ישמעאל כאביו, וכן ריב״ח ס״ל דר' יוסי התייר אף בשבת, מהא דאמר דר' יהודה ור' יוסי וחנניה בעי עקביה ס״ל דמחיצה תלויה הוי מחיצה, והיינו ר' יוסי דמחיצה תלויה, ור״ח בן עקביה דאמר מטלטלין בכצוצרה הנ״ל, וכופפין את המחיצות, ור' יהודה דגרשיהם המפושלת הנה גבה הנש״ם הגיה ר״י דלעיל ה״ז דהתייר מחיצה תלויה בבור, ואף דרבנן התיירו התם מ״מ קל הוא שהתיירו בבור ולכן בעי בתנן אוננו אבל לר״י שר משום מחיצה תלויה, והיינו דבר אחד, דלרבנ״ע אמרי׳ כוף וגוד אע״פ שאין המחיצות ניכרות והיינו משום מחיצה תלויה, והטעם דהגיה הגהש״ם כן, כיון דכ׳ התוס׳ והורמב״ן דמחיצה תלויה ופליגי רחל, ולכא״פ הא״ל ודפליגי בפני תקרה, אמנם לפרש״י ס״ל דת״י תקרה מהני משום מחיצה תלויה, ואזכ׳ נימא ליה השר׳ בני דר׳ יהודה בגרשיהם המפושלין, [והוא דכ׳ התוס׳ והורמב״ן דליכא מ״ד דפליגי היינו לגבי בור, שבין ב׳ חצירות דמהני גם משום פי תקרה, ומשום דמוקף מחיצות, ואי״צ לתקרה פותח אלא שתחלק את הבור בן החצירות, מיהו ריב״ח דאמר שלשתן אמרו דבר אחד היינו דמהני פי תקרה לד׳ מחיצות].

עוד התייר רחב״ע להטמין **בעצה** בשמים משום דאני מוסיף הכל אלא קאי על הכשר טומאה דכה״ג אינו מכשיר כיון דלא נתכנין לכן, **ולכהיא אלונונית** לרווחן בני מערה ומי טבריא דלחכמים לא כיאי בידו שמא יסחוט ולרחב״ע שרי.

ב' כצוצריות זו למעלה מזו, עשו לעלינוה ולא עשו לתחתונה ובני תחתונה ממלאין דרך עלינה, שתיחין אסורות עד שיערבו כיון דרשות שתייהן שולטת במים, וכגון שעשו מחיצה בשמותיהן, דאליה׳ תוחנין חזרהבה לבליעה׳ מכבואר לעיל ה״ג, ואף דחתונה דרך זריקה ושלישל, ועלינה דרך לשלוש לחוד, הלא לרב שניהם אסורים, ואף לשמואל דנותנים לזה שבשלושל, מ״מ אוי, בבבלי שבאין תחתונה בסולמות לעלינה, א״נ כגון דקיימן תון ר״ק, וטעם האיסור בתחתונה א״ל, רק משום המים, אבל גם משום דמלאין דרך עלינה, ובבבליה לא נאסרים מחמת כן אלא משום המים, ואם עשו גם בני התחתונה מחיצה ואינם מכונין זה כנגד זה כל אחת ממלאה בשלה, כל זה מתבאר בגמ׳ בבבלי, אבל בירי׳ מבואר אין אחרת, והיינו שאל׳ בכצוצרה היו ע״ז וז ובשתייהן היה הור, ובני עלינה ממלאין דרך ב׳ הגקבים, אסורות משום שרשות שתייהן שולטת במים, ולפ״ז אין לדייק דאי תרויהו עשו מחיצה מהני, אלא אף ככה׳ לא מהני, ולכן אמר ר' אבהו ור״מ במשתמשות דרך הגבא אבל אם משתמשים מבחוץ ליד שרי, וכדתינ ג' כצוצריות זו ע״ג זו עלינה ותחתונה של א', ואמצעית של אחר, אסור להשתמש דרך אמצעית, אבל

משתמש מתחתונה לגמ׳ [א.ה. פי׳ העליונה], **ותרשמי מבחוץ** שעובר דרך חלון ומרפסת, **לרש״ב ב״י** ה״מ דרך נקב אסור אבל מבחוץ שרי, **זלר״ז** א״ל מבחוץ אסור, **ואילה״ק** לר״ש ב״י מדתני דמשלשלין קדירת בשר מע״ג זיו הגבוה י״ט ורחב ד״ט בתוספתא הגי׳ ונותנה ע״ג זיו, ואש הא דבעי י״ט ולגי׳ דמעביר דרך זיו, אף שלא דאוקי למסקנא, ואם היה חלון בניתיים אסור לרש״ב שאין משתמשין מרשות לרשות דרך רשות, ומ״מ אילה״ק כן כיוון דאוקי לר״ש ב״י בשוה החלוק לזיו ונמצא משתמש בפתח, [א.ה. וצ״ל דר״ז יפרש דמבחוץ, היינו שלא דרך אמצעית כלל].

פי"ט ה"ט

נט שפיכת שופכין בחצר, חצר פחותה מד' אמות אין שופכין לתוכה מים בשבת אף דמדא׳ שרי שרירי שופך מחצירו ומאילוי אויל לרה״ר, מ״מ גורו רבנן שמא יוליך בעצמו ברה״ר כדי שלא תטמן חצירו, אא״כ עשו לה עוקה גומא המחזקת סאתיים שיעורו תשמיש אדם ביום א' לנטילת ידיו ולצרכיו, ואף **עושה גומא ברה״ר** סמוך אלא דמבחוץ צריך לקמור לעושה א״צ,״א, שלא יהא כשופך לרה״ר, א״נ כדי שלא תהא תקלה ברה״ר, והל״מ כשאין ד' אמות, אבל כשיש ד' אמות שופכין לפי שהמים נבדלעם במקומם ואין חצירו מתטנפת ולא איכפ״ל ששיאורו במקומם, לכך שרי, **לשיעור ד' אמות** מצטרפין אפי״ חצר ואכסדרה שהיא בצד החצר, כיון דהמים מתטנפין גם לשם, [וניתבאר עוד בדיו״ז בהמשך].

ינקבה העוקה והמים מקלחין ממנה לרה״ר, י״א דצריך לפקוק את העוקה, והז״ ס״ל דאם נתמלאת העוקה **מער״ש** אסור לשפוך בה, ור״י דא״צ לפקוק נקב העוקה, והנ״נ דמותר לשפוך לעוקה שנתמלאת ויכוין שרוב ימות השנה עשויין ליקוות בעוקה ה״נ כשיצאו המים שרי, ומ״מ גם למ״ד דצריך לשפוך אם נודמן לו יתור ססאתיים כולל לשפוך.

מדרון בחצר פחותה מד' אמות, **כלפי פנים** מותר אפי׳ יתור מכשיעור מסאתיים, **ובכלפי חוץ** לרה״ר אסור אפי׳ יתור מכשיעור ד' אמות, ומתנ״ל איירי בשוה.

חצר שאין בה ד' אמות מרובעות, לר' יוחנן ס״ל דטעמא דבעי ד' אמות כדי שיוכל לזלף או לשפוך על עפרה, ולא מהני אלא בחצר ד' אמות מרובעות, ולא אב' אמות על ח' אמות, לר״ל טעמא דד' אמות דבהכי עשויין המים ליבלע, ולכן אף ב' על ח' אמות מהני. אילה״מ מחצתי דחצר ואכסדרה מצטרפין לד״א, די״ל דאיירי בשוה חצר ב' על ד' ואכסדרה כנגדה להשלים לדע״ז, וכן דתני מרפסת גג וחצר מצטרפים איירי בשוה וכגון בית נמוך וגגו שוה למרפסת, וראיה דהכי צ״ל דתני דבית ועלייה וחצר ואכסדרה אין מצטרפין לד' אמות והיינו משום שאינם שוים.

ביב מכוסה ד' אמות ברה״ר פי׳ חריץ היוצא מהחצר, **לראב״ז** שופכין לתוכו מים כשהוא מכוסה, כדי שהרואה לא יסבור שהם יוצאין מהחצר, **ולחכמים** אף היתר אלא הגהציה קנ׳ אמה ויכולים המים ליבלע שם, ומ״מ יכול לשפוך על הגג ומשם ירדו המים לביב כיון דלאו מכוחו אזיל. **י״מ ס״ל כראב״ז** דסוליות שבכרכין שחולקין תחת הארץ, מכוסין, מ״מ אפ״ הם נקובים מותר לשפוך לתוכו מים בשבת.

תני דמוחזילה שרי היינו מים נזולים מתחת לארץ, ובימות הגשמים שרי, [א.ה. בכלאין נראה כפי׳ הפני״מ דהאי תני אף אליבא דלחכמים, וקאמר דבעותה הגשמים שרי מלקחים, וצ״ע], ואם היו צינורות מקלחין אסור דמקלחין להדיא לרה״ר, והגר״א גרים מותרו והיינו כיוון דבלא״י ש עז צינורות שרי, ותני בר קפרא דאם היה מקום צנוע שרי בצינורות מקלחין, דכה״ג לא אימרו בהביות צינור של פלוני משום, **ומכאן ילה״ק** על בר קפרא בכלאין כל שאסור מראית העין אפי׳ בחצירי חדרים אסור.

ב' דיוטות זו כנגד זו ותחתיהן חצר ד' אמות, ובאחת עשו עוקה ובאחת לא עשו, רק אלו שעשו עוקה מותרים לשפוך, אבל האחרים אסורים, שמא יציאו כליהם לחצר.

כל הגנות

ס לטולטל בנגות העיר, **לר״מ** כל הגנות רשות אחת אף ההדיוין למטה מחולקין כל ב״א, וכלבד שלא יהא גג גבוה מחברו י״ט, ופי׳ בבבלי דאף דהוו כרשות אחת מ״מ גורו אתו סל

ברה״ר דחיישי׳ שיבאו להניח עליו ונמצא מוציא מרה״ר להדי׳, **ולחכמים** כל גג רשות בפנ״ז דיש חילוק רשויות כדון קורפ, **ולר״ש** גגות חצירות וקרפיותפות מותר לטלטל בהם ואפי׳ דתרי גברי, ומיהו ד״מ בכלים ששבתו בתוכם, אבל לא בכלים ששבתו בבית דהוי כמוציא מבית לחצר.

ישעור הטלטלין בלגא, אליבא דר״מ, **לשמואל** עד בית סאתיים כדון קרפף, **ולג״ח** כדריה משום דמחיצות הגג לא הוקפו לדירה, דאף דאמר׳ גוד אסיק מחיצות, מ״מ נעשו המחיצות לבית שלמטה ולא לגג, **ולרבא** אפי״ כור וכוריים דס״ל מחיצות דלמטה כלמעלה, והנה לבא ר״ל כיון דנתבאר דאין דירין בנגות ואף לשמואל, דמח׳ רבנן ור״מ בעירוב, אבל כשל עירוב לא דאמר דהא אף ר״מ מודה דאין מטלטלין מגג לחבור, אבל אמרו דאיירי כשהיו כל הגנות של אדם אחד, ולכן אליבא דר״מ שרי לטלטל, ולא בעירובי שרי, אבל לרבנן אף בעירוב לא מהני לבנות, ונמצא לר״מ אי׳ תלת דירין, בגג יתור מרבנן אלא דלר״מ מהני עירוב, והו דלא כמו שנתבאר במתני׳.

אין הפתחים שוים, המח׳ הנ״ל כשכולן עולין בסולם מצרי קטן או צורי סולם קבוע שחמת כובדו, אבל כולם במצרי וא' בצורי, נעשה הצורי כפתח והשאר אינם אלא כמטפסין ועולין כמבואר לעיל ריש פי״ח דנותנים לזה מששתמש בנחת, ובבבלי י״ז כדיון דלא הקפידו לעשות פתח, מחלו לגביה.

כמה אפשר לטלטל בגג אליבא דחכמים דאין עירוב מהני לגנין, **לשמואל** מטלטלין ככולו והיינו בגג דחיד, אבל בהרבה גנין כל גג רשות בפנ״ז, דהוי פתוח לכרמילת, אבל בבבלי מבואר ולשמואל תבים שלמטה מחלקין למעלה, ואין מטלטל אלא בגג שלו, **ולרבא** רק בד' אמות כיון דגג אין תשמישו תדיר, נדון ככרמילת, בד' אמות, והא דתני קלמן ה״ב גג גדול הסמוך לקטן, הגדול מותר והקטן אסור לפי שהקטן הוא פתח של הגדול ופרוץ לגדול לכן אסור לטולטל בקטן, אבל בגדול שרי דהקטן פתח אצלו, והנה א״י נימא דאסור ומותר׳ בד' אמות, תק׳ מאי אסור, אבל א״י אמות, אבל ת״י רב ושמואל דהיינו ד' אמות לפני פתחו פי׳ בגדול שרי ב' אמות כו׳ א״י אמות בקטן משום פתחו של גדול, אבל בקטן דאסור היינו בגדול משום קטן, אבל בקטן שרי, ור״י בר רב תי׳ דאסור בפתח פתוח לזו וסולם קבוע בו דכה״ג לית ליה דין גג אלא חצר כיון דתשמישו תדיר, וצ״ע דלעיל התבאר דאף בסולם צורי חשיב גג ולא חצר], ולכן הגדול מותר שלא נפרץ במלואו לקטן, משא״כ הקטן.

עוד במח׳ ר״מ וחכמים, תניא דאמר ר״מ לחכמים דהלא מודים לו בכלים ששבתו בחצר דמותריה בטלטול, והז״נ בגג, והשיבו חכמים דשאני גג ההדיורים למטה שונים ומחללים גם למעלה, והק׳ ר״מ האם נאסור כשכ״א עולה לגג ומשתמש תשמישי חצר, ואמר ר״מ דאין לתרץ כדתי׳ חכמים דשאני חצר דכל אחד אין מכיר את מקומו וטעם ההיתר לטלטל משום דכולם משתתפין בו, כיון דהא דלא קאי על שותפות גם בחצר שיש בה פסיסיות מחיצות קטנות לחלקה, ולא היה ביד מחיצות לתרצא, אבל **אמר ר״י בר בון** דהוא יתרצה, י״ג דשאני חצר שמחיצותיה עולות עמה פי׳ שיש לה מחיצות משא״כ גג שאין לו מחיצות, דלא ס״ל גוד אסיק מחיצתא, ור״מ השיב דאית ליה עומק כגובה וכשם שעומק חשיב מחיצה ה״נ מחיצות הבית עולות לגג, אבל צ״ע דלפ״ז א״י נימא דמתחמת חסרון המחיצות חשיב כרמילת לענין דאסור לטלטל אלא ד' אמות, תק׳ מ״מ אין לטלטל מלג גג, וי״ז איפסא דשאני גג שמחיצות עולות עמו, והיינו מחיצות הבתים, אבל חצר דאף אם חלוק בפסיסיות אינו חלוק במחיצות גמורות, ואמר ר״מ דאנמם אמרי׳ במחיצות החיצונות עומק כגובה, מ״מ ל״א במחיצות הפנימיות לחלק.

ר' יהודה רצה להוכיח משעת הגזירה שהיו עולין מחצר לחצר ומגג לגג אחר ויושבין וקורין ולא אמר אדם דבר, אבל אמרו לו דשעת הגזירה אינה ראיה דהקילו דהכל רשות אחת.

סא ד' שיטות בטלטול בגג וחצירות וקרפף, הובא לעיל דשיטת **ר״מ** כל גגות העיר אחת אבל מחצר לגג לא, **ולחכמים** כל א' לעצמו ואף בגנין אסור, **זלר' יהודה** בביריאת חצר וגג רשות אחת והז״מ בגג שהוא ענין שימשה חצר, אבל קרפף לא, **זלר״ש** חצר גג וקרפף, רשות אחת הן לכלים ששבתו בתוכם, ולא לכלים ששבתו בבית, ואמר רבי דכשהיו אצל ר״ש בתקוע היו נוטלין שמן ואליגנטיט ונכנסים מחצר לגג ומשם לקרפף ומשם לקרפף אחר עד שהיו קרוב למעיין ויורדין וטובלין בו.

בציוה אופן התציר ר"ש, **לר' יוחנן** היתר ר"ש דוקא בשלא עירבו בני הבתים בחצר, ונמצא דהבית אסור בחצר, ולכן הכל רשות אחת, **וּלְרִ"ז** ר"ש היתר אף בעירבו, ו**נאילה"ק לר' יוחנן** מדתני דר"ש היתר רק כלים ששבתו בחצר ולא לכלים ששבתו בבית, ולכאזי אי בשלא עירבו הלא פשיטא דאין לטלטל לגג אחר כיון דאף מבית לחצר א"א, ומ"מ אילה"ק כיון דר"ל דאקאי על טלטול מחצר לחצר דבהא אף ב' תצירות אסורות כגון שיעריבה זו לעצמה ולזו לעצמה ושירי לטלטל ביניהם דשתיהן תשמיש אחד, ומ"מ אין לטלטל כלים ששבתו בבית.

רב ושמואל דנח' בדתני דלר"מ כל גגות העיר האם מותר לטלטל עד סאתיים או כור וכוריים, ס"ל דלא כר' יוחנן דע"ל לר"מ בעירבו איירי וה"נ לר"ש איירי בעירבו.

פ"ט ה"ב

גג גדול סמוך לקטן, הגדול מותר, והקטן אסור לפי דאמר"י גוד אסיק, והקטן לא אוסר, לפי דאין הגדול פרוץ במילואו לקטן, משא"כ הקטן, וכן דאין **חצר גדולה קטנה**.

הא דשרי בגג גדול הסמוך לקטן, ה"מ כשאסור פרוץ לחצר אחרת במילואו, אבל אם נפרץ אסור והיינו כשהגג שוה אבל בשאינו שוה, או שוה ולא נפרץ מילואו שרי אף שנפרץ מב' צדדים, והא דמבואר דלהלן דאסרי חצר הפתוחה מב' צדדים היינו דפתוחה להר"א או כרמלית.

איילה"ק ממתני' על שמואל דס"ל דכותל בין ב' תצירות שנפל אלו ואלו מוטלעין עד עיקר מחציתן, מדלא מטלטלינן בני הקטנה עד עיקר המחצית, כיון דשמאית איירי באותה שבת שנפל הכותל, וכיון שהותר הותר, אבל מתני' בשבת אחרת ולא שייך מה שהותר הותר, **והנה** כיון דאי"ל דמתני' בעירבו דא"כ שתיים מותרות, ואי"ל דמתני' שכלא עירבו דא"כ שתיהן אסורות, לכן צ"ל דכל חצר עירבה בפניע, וקודם שנפרצה היה מותר להוציא מכל לחצר ב"ה החצית, ולאחר שנפרצה אסור בקטנה מהבית לחצר לפי שנפרצה במילואה.

פ"ט ה"ג

חצר שנפרצה לרה"ר, **לחכמים** המכנים מתוכה לרה"ר או מרה"ר לתוכה, פטור לפי שהיא כרמלית, **לר"א** המכנים מתוכה לרה"ר ו"מרה"ר לתוכה חייב, **לר' זריקא** ה"מ דחייב ר"א ממקום המחיצות וניטלו ראשי זויות פי' דאז שנפל הקיר האמצעי ונפלו גם התכלים שכנגד עובי המחיצה, ולחכמים אף במקום מחיצות נח' משום צדידי הרה"ר היו כרמלית, **וּלְרִ"ז ור' אֵילָא** אפי' תוך החצר כיון דרבינן נדחקים שיה היו כרמ"ר וחייב ר"א, אבל במקום שנפרצו המחיצות כנ"ל אף לחכמים חייב, ואמרו **לר' יריקא** י"א ר"א זריקא, וי"א ר' זעריא, שלמד עם ר' יעקב בר בון ולא שמע הכי, והשיב ד"לא שמענו אינה ראייה, ור' **ירמיה** ס"ל כר' זריקא, אבל בלבד בשוה הקרקע של זה בזה, אבל אם נשארו גידיון אף ר"א מודה דהוי כרמלית, אי"ל כ"י בשוה שהיו זה כנגד זה לאמקוי אם היו באלכסון [שכותל א"י יוצא יותר מחברו], ואפי"ה ס"ל לרבנן דאי"ו מקום דריסה לרביס.

פ"ט ה"ד

סב פירצה מן רוחות, חצר או בית שנפרצו מב' רוחות, וכן מבוי שניטל קורתו ויש בו ג' מחיצות, **לר' יהודה** מותרים לאותה שבת הואיל והותרה הותרה, ואסורים לעתיד, **וּלר' יוסי** אם מותרים, מותרים בכל, ואם אסורים, אסורים בכל, והיינו לחומרא וכדלקמן.

שיעור הפירצה במתני', **איילה"ק לרב** דס"ל לעיל פ"ק נחצר שנפרצה שיש לה ג' מחיצות לקנתה בב' פסין, דאמין ברוח אחת ונשתתיר פס אחד אסור, כיון דר"ל דהתנ' דהתם בכמה פסין נותרת נח' במתני', ומ"ד בפס אחד ה"ל א"פ נשתתיר פס, ומ"ד ב' פסין הכא ע"כ בב' פסין והנה בבית שנפרץ, לא הק' כיון דאין נפרץ מרוח אחת ולא נשתתיר אמרי' פי תורה ודלילה, אבל מא' ב' רוחות ל"א פי תורה ודלילה לחכמים במתני', **ובית שנפרץ מב' רוחות מהאמצע** מותר דאף כבה"ג אמרי' פי תורה, ולשמואל אסור, ואמר ר"ז דאי לא שמע שמואל כן תק' כיון דמסברא אמרי' פי תורה מחמת שנשתתיר גיפופין.

בית שנפרץ כל הרוח ולא נשתתירו גיפופין הוי כאכסדרה שיש לה ג' מחיצות ואמרי' פי תורה, ואף לשמואל דאסר אכסדרה מודה בבית דאמר"י פי תורה.

בית שנפרץ אליבא דר"א לעיל ה"ג, דחייב את הזורק מחצר שנפרצה כנ"ל, מ"מ מודה ר"א בבית דהוי כנשר דאמר"י פי תורה, ואף לרבנן דנח', מ"מ מווד דבג' מחיצות אמרי' פי תורה והוי

כד' מחיצות ובהא לא אמר דהוי כר"ה אף דרביס דחקי בה, ואף לחכמים להלן ליכא חיוב במקום מקורה וכדלקמן.

ספק בלשון המשנה לחומרא כדעת ר' יוסי במתני', וכן **אמר ר' יוחנן** בהגי דלהלן, **כושת** דתנן כושת חמס וראשי בשמים מיני בשמים, **לר"ע** נלקחין בכסף מעשר דראוי תחלבו בו אוכל, ואינו מטמא טומאת אוכלין דאכתי אינו אוכל, **וּלר"א** **בן נורי** אף נלקחין טומאת משום דהוה אוכל, ואם אינם מטמאים שאינם אוכל אינם נלקחין ולחומרא דמטמאין טומאת אוכלין ואין ניקחין מכסף מעשר שני', עוד מצניז לחומרא, **קרויה** דלעת יבשה חלולה ששואבין בה מים, דתנן קרויה לצורך הזאת מי תסאת דבעי בטילה במים חיים, אבל הטבילה במים שאין ראויין לקדש והטבילה שלא לצורך, **מקדישין** בה עד שיעקב משא"פ פי' לאחר שנגבה ולא חיישי' דלמא תפלוט מים שאינם ראויין לקדש, אבל לאחר שנטמאה לא דחיישי' שתפלוט משקין טמאין הבלועין בה ומחמירים במים טמאים יותר ממים שאינם ראויין לקדש, ור' יהושע אמר אם מקדש בה תחילה אף בסוף אלא בסוף אף בתחילה, והיינו לחומרא, עוד מצניז **מבוי** היינו ר' יוסי דמתני', **גר** שנתגייר ואמר על יניוות שלו שלא נתנסך, לת"ק אם עשאן לבדו מותרים לו ולא לאחרים, ואם לא עשאן לבדו אסורים, ולר"ע אם טהורים טהורים **לכל** ואם טמאים טמאים לכל והיינו לחומרא, וכעני' **עם הלכתי** שנעשה חבר ואמר ברי על טהרותיו שלא נטמאו לת"ק אם עשאן לבדו טהור לו ולא לאחרים, ואם לאו טמאים ולר"ע אם טהורות לו אף לאחרים ואם טמאות לאחרים אף לו והיינו לחומרא.

פ"י ה"ה

סג עליה על ב' בתים וגשרים המפולשין, **לר' יהודה** מטלטלין תחתיהן, **ונחכמים** אסורים, וכיון דאין רה"ר מקורה כמדבר שאינו מקורה, צ"ל דחכמים רק אסורים מדרבנן, אבל אינם מחייבים חטאת.

האם גשרים לר' יהודה צריכים מחיצה, **לר' בא** צריכים מחיצה, **וּלר' יוסי** אי"א, והא דאמר ר' יהודה דמחיצה שעל הבור משני אף לבור, וא"ל דהקורה שתולה בה את הדלי מהני דשאני גשרים שיש תקרה ואמר"י פי תורה אבל בקורה בעי ד' טפחים למימר פי תקרה, א"ז ליכא קורה.

עירוב במבוי המפולש לר' יהודה מערבין ע"י תיקון לחי או קורה בב' פתחים דס"ל מד"ת ב' מחיצות סגי, א"נ לחי הוי מחיצה ובקורה אמרי' פי תורה, וה"מ במפולשין לבקעה אבל **לרה"ר** אסור, וא"ל ליכא מחיצה דהוי ה"ה מד"ת, **ולחכמים** אינו מערבין.

המוצא תפילין

פ"י ה"א

המוצא תפילין בשדה במקום שאובא, **לת"ק** מכניסין זוג זוג דרך מלבוש א' בראשו וא' בזרועו, **וּלר"ג** מכניס שנים שנים ויתבאר בהמשך בבאור מח' ויתר הדינים.

זמן הנחת תפילין כ' **ושמרת** את החוקה הזאת מימים ימימה', ימים' **למעט לילות** ור' אבהו ששנה בלילה כשתפילין עליו, י"א שלא היו במקומם ושל ד' היה כרוכין לשמן דרך פקדון, וי"א כיון דהניחן במעוד יום והיינו דמדי"ת לילה לא עשו תפילין, ומדרבנן אסור שמא ירדו ואסמכוהו אקרא, וי"א ג"כ ס"ל דהוי דרבנן וס"ל דזמנן עד שתכלה רגל מן השוק, וכד' **ימימה'**, **למעט שבתות** ויו"ט, וכיון דאינו מחוור מד"ת אלא הוי אסמכתא ילפי' לה גם מדכ' והוי לך לאות' מי שצריך אות ולא שבתות ויו"ט.

פטור נשים מתפילין, דכ' **ולמדתם** את בנינים' ולא בנותיכם, דדוקא מי שהוא חייב בת"ת חייב בתפילין, ונשים אינם חייבות בת"ת ומכאן לכל מצות עשה שהיומן גרמא דנשים פטורות, ומכיל בת שאלו שלבשה תפילין ואשתו של ר' יונה שעלתה לרגל ולא מיחו בה חכמים ולאזי א' פטורה מ"ט לא מיחו כיון דס"ל לירו' דהפטור מדבר יש איסור לעשות משום דאמרי' כמסויף על ד"ה, אבל אמר חזקיה דאכן מיחו ומכיל ואמרי' ר' יונה הושבה למקומה.

סד טעם מח' ת"ק ור"ג, אמרו דת"ק דמתני' דמביא זוג זוג, ס"ל דאינו מחוור דלילה לאו זמן תפילין מד"ת אלא מדרבנן גזירה שלא יצאו, ולכן הקילו למוצא להביאן, ור"ג ס"ל **מחוור** דלילה לאו זמן תפילין מד"ת וה"נ בשבתות ויו"ט, והתירו למוצא משום תכשיט ולכן שרי אפי' שנים שנים, **מקום הנחת תפילין** בראש עד מקום שמשך של ראש מחזיק, ואמר ר' ירמיה

דשיעורו שנים' ולכן לא התיר ר"ג יותר משנים דכה"ג לאו דרך מלבוש, א"צ לר' ירמיה דטעמא דר"ג לאו משום דשבת לאו זמן תפילין, אלא משום דיש מקום בראש והזרוע לב' תפילין ורבנן ס"ל דאין מקום א"צ משום כל תוספי, ור"ג ס"ל דלא הוי כל תוספי כיון דאין מוסיף על המצוה אלא כופל את המצוה, ויש **שתמונה** דא"כ אפי' בחול יתנו ב' תפילין בראשו אבל ר' חגי אמר דאה"נ.

עד היכן מקום הנחת תפילין, אמרו דעד מקום שמוחו של תינוק רופף, וכדתנן העיד ר' יהודה על תרגולו שנשקל בירושלים שהרג, ע"י שראה ראשו של תינוק וניקח את מחוור ונהרג כדן דכ' יכ'נח שור' וילפי' שור שור משבת.

האם לר"ג יכול להכניס זוג זוג, **לר' אחא** אפי' שנים שנים דס"ל דלר"ג אינו מחוור ואיכא משהבנתן, ובכנים שנים שנים כיון דיש מקום, אבל יכול להכניס זוג זוג, **וּלר' יוסי** דוקא שנים שנים דס"ל דלר"ג מחוור דד"ת שבת לאו ז"ה, וכיון דאין מצוה בהנחתן, והתירו דרך מלבוש, לכך יש למעט במשוי, ואף דהוי משוי מ"מ לא יביאם בידו, דמוטב להביא דרך מלבוש ולא דרך משוי וכיון דיש מקום לב' תפילין מביא ב', ודתני דאף אשה מביאה למ"ד מחוור ניחא כיון דהתירו אף לאשה, ולמ"ד אינו מחוור י"ל דס"ל להאי תנא כר"ג דאשה יכולה להניח תפילין כטבי עבדו של ר"ג שהניח תפילין ולא מיחו בידו.

הא דהמוצא תפילין מכניסין כנ"ל, **ה"מ בתפילין ישנות** דאית בהו בזיון, אבל בחדושת פטור לפי שאינו בדוקות ושמא אין כשיות ואין בהם דקדושת תפילין.

האם וכמה תפילין צריכין בדיקה, לת"ק יש לבדוק פעם ביב' חודש, **וּלרשב"ג** אין תפילין צריכים בדיקה, וכן אמר הלל הזקן על תפילין מאבי אמה ולא בדקן. **בדיקה בכמה תפילין יחד**, מצא ב' או ג' צבתים של כמה זוגות מחוברים יחד, והם חדשים, בודק שזו אלא מצבת ראשון, וזוג ראשון שנים, אבל שולל את ראשון חזקה לכולם שיבדוק רק את הראשון, ואי לאו, צריך דאבדוק ג' מכל צבת.

עוד בדין המוצא תפילין בשבת, מצא צבתים של יד וראש או כריכות שקשורים הרבה יחד, ולא יסיפק להכניס עד השקיעה, ומ"מ יתעבה, מחשיך עליהן ומביאן, ובסכנה שירא להחשיך מכסן והולך לו, ותתבאר להלן דעת ר"ש.

גזריא בגי מצא ס"ת אם היה עונות הגשמיים מעטף בעור ומכסין בבגדיו ונכנס לעיר שהוא כבודה היה תתקלקל בגשמים, וה"מ בעור רך דהוי מלבוש, אבל בקשה הוי משוי, וה"מ שהיה המקום מדרון שמתאספין המים ואתי' לידי קלקול, אבל שלא במקום מדרון אפי' כשיש גשמים מניח והולך.

פ"י ה"ב

טלטול ע"י כמה אנשים, לר"ש המוצא תפילין במקום סכנה, נותנו לחברו וחברו לחברו אפי' הן מאה עד שמגיע לחצר החיצונה, וכן **בנו** שגולו בחצר, **יש שאמרו** דה"מ בנו שהוא מסוכן, והא **דיש שהק'** דיביאי בידו, י"ל כיון דאפשר בענין אחר.

לר' יהודה אפי' לכתחילה מביאי חבית מחברו לחברו, ואפי' מחוץ לתחום הבעלים, והיינו ששעבתי מחבית לבתית ור"י כדעתיה בגמרא, דלא למינן ממש בגי אשה ששאלה מחברתה תבלין מים ומלח דלא יוליכו יותר מתחום רגלי שניהם ולר"א אין במים ממש, (וס"ל לירו' אפי' במים בעין), אן לא אף יוליך את התבית עצמה חוץ לתחום, **ולחכמים** אין היתר מחוץ לתחום, דלא תלך יותר מרגלי הבעלים ולשי' בעיסה הג"ל.

פ"י ה"ג

סה היתר טלטול בס"ת שנתגלגל, הקורא בס"ת **באיסוקפה** מבעו"י דבשבת אסור להוציא ס"ת לאיסוקפה ברה"ר שמא יפול לרה"ר ויבוא להוציא, ונתגלגל צד אחד לרה"ר גוללו אצלו דדוקא ס"ת משום בזיון, אבל שאר ספרים חיישי' שביאם אצלו מרה"ר, היה קורא **בראש הגג** ונתגלגל, לת"ק קודם שיצאו לייט גוללו ויבוא אצל, ואם הגיע לתוך ר"ט הופכו על צידו והכתב כלפי תחת משום בזיון וכלהלין, אבל לא גוללו אצלו דס"ל קלוטה כמי שהונחה, וכיון שהגיע לרה"ר, גזר שמא יביא מרה"ר לרה"י וכו' יהודה דהזורק מרה"ר לרה"ר חייב משום מעביר ומשום מוציא מרשות לרשות, [וכן ר"ע ס"ל דקלוטה כמי שהונחה], **וּלר"מ** גולל כל שלא הגיע לארץ אפי' כמלא החוט דס"ל קלוטה לאו כמי שהונחה, וה"מ בס"ת כנ"ל, ואין לגרוס במתני' ר"ג כיון דלר"י בברייתא הגיל

קלוטה כמי שנוחה, ולפיִז דסתמא מתני רי, י"ל **לחכמים** אמר פסוקיא החגורה מותר לגלול אצלו, **ולרש** **אפי** בארץ עצמה גוללו אצלו שני דבר עומד בפני כתבי הקודש ולא גזר שמא יטלטל מרה"ר.

אמרו דמתני' באיסקופה מותרת י"מ רחבה ד"ט וגבוהה י"ט דשרי לטלטל שם הספר, ותתגלגל חוץ לאיסקופה דהוי טלטול מרה"ר לרה"י, וי"מ דמותר היינו לבית חורב רחבה ד"ט והוי מקום פטור דמותר לגלול אצלו, אבל לא יכניס לבית חורב לאיסקופה, גזר דמבואר בשבת דעמוד בשיעורו לא מותר לטלטל אילוי מרה"י ומרה"ר, ובלבד שלא יחליף רשויות דרכו, ולפי"ז בא לפרש טעם החילוק בין איסקופה לראש הגג.

ספר שאין עליו מפה הופכו על הכתב שלא יתבזה פי' הורה בספר ויצא לחוץ, א"ז איירי בכתוב ספר ומניח הדין להתייבש ורוצה להגן עליו מהמאבק, הופכו על פניו, אף שלא התייר בתחילה לעשות כן, מ"מ משום בזיון שרי.

פ"ה ה"ד

זיז שלפני החלון ותחתיו רה"ר, דינו כרה"י, וה"מ כשרשות אחת משתמשת בו, אבל כשב' רשויות משתמשות בו ויש בו רוחב ד"ט אסור, רחב ארין בו ורוחב ד"ט והוי מקום פטור, מותר לכאן ולכאן ובלבד שלא יחליף פי' מותר לבני רה"י והר"י להשתמש בו, ובלבד שלא יחליף מרשות א' לשניה, ומדלולי באיסור שבת, וכדאמרי ר' אחא בזיוזן וכתלים הגבוהין י"ט ואינם רחבים ד"ט, והטוט מקיים הגי' ורחבים ד"ט, וס"ל דכה"ג הוי מקום פטור, אבל לפי"ז צ"ע מה ראהי מ"מ אחא, ומ"מ א"ז נקיים הגי' ס"ל תכלין היינו אבנים הבולטים כעין זיוזין.

פ"ה ה"ה

טלטול ברשות אחרת ממה שעומד בה, מותר, ובלבד שלא יוציא חוץ לר' אמות ברה"ר כשעמוד ברה"י, שלא יתייבב משום מעביר ברה"ר, **ואף דתני** ל'ובלבד' אחר העומד ברה"ר, מ"מ קאי ארישא שעומד ברה"י, כדתנן להלן דאמר ר' אפי' יעמוד ברה"י ויזק מפתח ברה"י ויתלך ברה"ר אף שאינו הולך ד' אמות מה גזירה שמא יכניס המפתח ופסול, ופלגי ר"מ על גנת דמתני', אבל שני ר' יוחנן ברה"ר ופתח ברה"י, אא"כ עשה לו מחיצה י"ט ועי' דאא"כ קאי על הרישא.

לא ישתין ולא ירוק מרה"ר לרה"י ומרה"י לרה"ר, ואף לא מרה"י לרה"י במקום מדרון ומתגלגל לרה"ר וכן להיפך, וש"מ דסילון י"ט ורחב ד"ט העומד ברה"ר לא יתן בו שופכין דהוי הוצאה מכוחו.

לר' יהודה אף מי שנתלש רוקו בפיו לא יהלך ד"א עד שירוק, **וה"מ** בליחה עבה שמוציא מגורנו, ור"י כדעתיה במשקו טופח חיבור גבי מקוה שיש בו מ' סאה מכונת וידר א' ורגילי וטובל, וטבל השני עלתה לו בטילה, ועי' דאיירי ברקו בליחה עבה, דלא"ה אף ברקו היה מתיר ר"י לצאת עמו, כיון דא"א שאינו מחובר בטופח לרוק שלא יציא ויהי גנופו.

פ"ה ה"ו

סו שתייה ברשות אחרת משעומד בה, לא יעמוד ברה"ר וישתה ברה"י וכן איפכא שמא יחזיר ראשו ונמצא מנינס מרשות לרשות, ואף לדלעל התירו לטלטל ברשות אחת, ל"ל דבראש חיש' שרי, אא"כ הכניסו ראשו ורובו למקום שהוא שותה ובה"ג לא חיש' שמא יחזיר ראשו.

הא דאסרי לשתות כשעומד ברה"ר וראשו ברה"י, אף דפיו נמצא למעלה מי"ט והוי מקום פטור ולכא' אין חשש שחיזיא את ראשו, אבל י"ל דשאני מימ' שמתגלגלת ויורדין למעין, ולפי"ז האיסור לא משום גזירה אלא כדי שלא יוציא מרשות לרשות, ויעיני' שרי' פ"ק דשבת דנה' אכליתון זו הנחתן, **אבל ילה"ק** מדתני דגמל שראשו ורובו ברה"י מ'מלעיטין אותו במספוא ברה"י ושראשו ורובו ברה"ר מ'מלעיטין אותו ברה"ר, אבל הנמצא ברה"ר וראשו ברה"י אין מ'מלעיטין אותו שמא יחזיר ראשו, ותק' הלא פיו למעלה מעשרה מוט דוקא בחוץ מבית ומבפנים מבפנים, הלא אף מבחוץ יאכל מבפנים, וקאי פיו למעלה מי"ט, אלא משום מתגלגל כיון דאין האדם עושה כן, ועוד שמעני יותר מ"מ, [ומאכן ראיא לב"ח (ס'י שמין)] דשרי להוציא מרה"י למקום פטור דרך רה"י דהק' דאיכל מגמל העומד מבחוץ בפנים, ודלא כב"י שם], ואמרו דדו"י שלא ישתה מרה"ר ברה"י שמא יוציא ואמר גם **בגת** פי' לענין מעשר דשתייה בגת אינה קבע ומעשר, אבל חוץ לגת הוי קבע ואמרו דלא ישתה ככה"ג אא"כ מכניס ראשו ורובו לגת.

קולט אדם **ממחצילה** שאין בה גובה י"ט, ופחותה מרחוב ד"ט פ', דף שאין בו ד"ט העומד כגד מרובים היוצאים מהכותל כדי שלא יזק הכותל מהמים, ובשיעורו לא הוי מקום פטור, אבל ביותר מ"ט הוי כרמלית דאין להוציא ממנה לרה"ר, והא דאמרו על בליטה היוצאת מהמחיצה דכל ג"ט למחיצה

מחיצהה וטפל למחיצה, י"ל דאמרי' ביצא ג"ט עד ד"ט, [ותבאר עוד במשנן באיזה מחצילה איריין].

קנה שהקיפו מחיצה חזק מרה"ר לתוכו פי' מחיצה סביב הקנה והקנה גבוה מהמחיצה דילה"ס האם אמרי' גוד אסיק, א"ז טבאל על הקנה ומחיצות בטבאל, דילה"ס האם אמרי' גוד אחית מחיצתא, ר' יצחק אמר תחילי במחלותק ריבוי' והכמני' דנח' בבבלי אי אמרי' גוד אחית מחיצתא, ובירי' מבואר כסתמא דאמרי' גוד אחית, ולפי' קמא י"ל דכשם שנה' אי אמרי' גוד אחית ה"נ נח' אי אמרי' גוד אסיק, ור' יודן הק' מדתני דהוזרק גט לאשה המעומדת ברה"ר גוד גושרת משגייע' גט לאויר כה"ג ומבואר דרה"י עולה עד הרקיע, ולפי' בתרא מבואר דכשם דאמרי' גוד אסיק אמרי' גוד אחית, אבל אמרו דא"י ראיא כיון דאינה מגושרת עד שיגיע לאויר מחיצות, וכשאין מחיצות משגייע תוך ג"ט לגג.

י"א דמתני' דקולט ממחצילה דוקא למטה מי"ט כר"מ דס"ל פתח העשוי ככפה ויש לחוק בו י"ט ברוחב ד"ט, דחשיב פתח חייבי' מבזוזה, ולחכמים פטור מבזוזה, והו"ז חשבי' למחצילה כחוקקה בכותל ואיכל ד"ט, ולכן למעלה מי"ט הוי רה"י, אבל למטה מי"ט צ"ל דל"א חוקקין לאשוי' כרמלית, א"ז ס"ל לירו' כדרידי' בבבלי דדוקא קולט אבל לא מצרף דהוי מוציא מרשות לרשות, וכיון דאתאי כר"מ אפי' למעלה מי"ט אסור דגורי' אטו מצרף, וי"א דמתני' אפי' כחכמים ואיירי במשתפעי' י"ט מתוך ג' אמות פי' משני המחצילה, וניחא תשמישה שם והוי כחורי רה"י ולכן למטה מי"ט הוי כמוציא מרה"י וכו' דהוי כגג ותק' כיון למטה מי"ט שרי לקלט, י"ל כיון דהמים לא נחו לא הוי עקירה והוצאה, דכ"ש מספר בראש הגג, שאינו מתגלגל עד וחשיב נח וחסבי'נח וגוללו עד שינוח **בארץ** אף שאין מתגלגל עזר, ומ"מ י"ל נהנה עד שיגיע לארץ כ"ל פתח מ"ם הווחלין כל שעה, אפ"ה חשיב המחצילה רה"י, ואף דנתנה בלא עקירה אסורה מדרבנן, מ"מ פיו דקולט מהאזיה, הוי אטו מצרף, ומצרף אינו אלא מדרבנן שויר, וכיון דלא הוי עקירה הא דבעי דהגג למטה מי"ט י"ל דלמעלה מי"ט נראה כמוציא.

פ"ה ה"ז

זו בור ואשפה בצד רה"י, בור שחולייתו י"ט ועומד ברה"ר ויש רוחב ד"ט ע"י החוליה, ממלאין ממנו לרה"י, וכן אשפה ברה"י גובה י"ט שופכין לתוכה מרה"י, ומהא דבעי חוליה"י ר"ל אלא סגי בעומק הבור, צ"ל שאין בפי הבור ד"ט אלא יתו ע"ה ע"ה החוליה כסביבו, ואף פחותה מ"ט הוי מקום פטור, מ"מ רק פי הבור הוי מקום פטור, אבל עליו כיון דבקעי בו רבים הוי רה"ר, והובא לעיל ה"ו חמ' הב"י והב"ח האם מותר לטלטל ממקום פטור לרה"י דרך רה"ר, וצ"ע.

הא דשרי לטלטל מבור ולאשפה, בסמוך לחלון, אבל ברחוק מהחלון, לשמואל נותן נסר רחב ד"ט והוי גם הרה"י, וראהי דהכי אמר שמואל, דאמר שמואל דטלטול מזורק מרה"י לרה"י דרך רה"י למעלה מי"ט הוי שבות, וה"ז בעי נסר, ולרב נועץ קנה להיכר, אבל הורוק מרה"י לרה"י דרך רה"י למעלה מי"ט מותר.

שנים המשתמשים בבור הנ"ל י"א דבעי מחיצה י"ט, וי"א דסגי בנסר ד"ט להיכר, ול"א דהוי ב' רשויות משתמשות ברשות אחת ולא אסרי' כל שלא עירבו, כיון דרה"ר מבטלת כחם ושליטתם בבור, פי' כיון דתשמישים דרך אויר, ואין רשותם סמוכים וז"ל לא אוסרים זה על זה.

פ"ה ה"ח

אילן המיסך על הארץ והיושב תחתיו מוקף במחיצות, אם אין נופך גבוה מאדמי' ג"ט דאמרי' לבזד מטלטלין תחתיו, ובלבד שאין תחתיו יתור מבית סאתיים והיינו משום דמחיצות האילן עמוד מאיליו, אבל מחיצות גבוהות י"ט שוקקין אפי' יתור מב"ס שרי, ומחיצות האילן דמתני' לב"ס היינו כשאין פירצות יותר מי"ט דכה"ג נדון כפתח, ובעי שיהא עומד מרובה על הפרוץ, ואף אי עומד מרובה בעי' שלא יהא פרוץ כנגד פרוץ.

שרשי אילן גבוהין ג"ט לא ישב עליהם דאין משתמשין באילן בשבת גזירה שמא יתלוש, אבל בפחות מנ"ט הוי כקרקע, עוד אמרו כע"ז אסור לדוש ולהלך על שורשיה זמורה בשבת שמא יתלוש, וכן אסור על שורשי כרוב.

מחיצו כבונה, הדלת שבמוקפה שאחורי הבתים אינה קבועה, אלא אינה קשורה ואוגרת לארץ, והחזקין קוצים שעשאן בחצלת לתקן הפירצה, ומחצלת של קנים, אין נועלין בהם, כיון דאינם קבועין ומיחזי' כבונה, אא"כ היו קשורין ועומדין גבוהין מהארץ דכה"ג כבר קבוע בבנין, ולא מיחזי' כבונה, וכשיש להם **ציצים** שרי אפי' אינם גבוהין, כדתני דלתל אפי' גוררת, מחצלת גוררת, וקניקילון כלי שאחזין אחורי המחרישה,

פוחת ונועל בשבת וביו"ט, ומחצלת קשורה ותוליה פוחת ונועל בשבת ויו"ט דבעי שאינה גוררת.

פ"ה ט"ט

שימוש במפתח ברשות אחרת, **לר"מ** לא יעמוד ברה"י ויפתח ברה"ר, או איפכא, אא"כ עשו מחיצה י"ט שעומד ברה"י, **ואמרו ל'** הנייר ר"י שבשוק של פטמין, [ולר' יוסה בשוק של צצרים מוכרי צמר], היו נועלין בירושלים ומניחין **ע"ג** החלון שע"ז הפתח, ואע"פ שחלון רה"י הוא, ול"ח שביאי אצלו, ואין הלכה כר"י אלא כר"מ.

סח אסור אופן ס"ל לר"מ רואין כחוקה, הנה משמע במתני' לכאז' הדעומד ברה"ר נועל ברה"ר אף שמכניס המפתח לחור, והנה אי ר"מ אמר רק בגמום ד"ט, [ואמרו ר"מ דחוקקין לדע"ד], אף למעלה מי"ט שרי, ואי ר"מ אמר אף בנקוב נקב פחות מד"ט, ומי"מ חוקקין לדע"ד, אף למטה מי"ט אסור דהוי כרמלית, אבל יש להוכיח דס"ל לר"מ אף בנקוב, דתניא פתח גינה שיש לה בית שער' בית קטן והוי רה"י, אם הבית שער מבפנים נועל מפנים נוטל המפתח מהאיסקופה ופותח את המנעול ואף שהוא למעלה מי"ט מ"מ ס"ל לר"מ דחוקקין להשלים והוי רה"י, ויעוי' להלן מ"ט בעי בית שער, ואם מבחוץ נועל מבחוץ ובלא בית שער אינו פותח דאפי' אייירי באיסקופה כרמלית הלא פתח המנעול הוי רה"י, ואם מכאן ומכאן נועל מכאן ומכאן, ואם אין כלל בית שער, **לר"מ** אם המנעול למעלה מי"ט, מניח המפתח בחזר המנעול מער"ש ולא יוציא כיון דהמנעול הוי רה"י, והא דתנן לא יפתח מרה"ר ברה"י, שאני אהא איסקופה כרמלית, ובמנעול למטה מי"ט דאי חוקקין הוי כרמלית נוטל מהאיסקופה ופותח ונוטל ומניח במקומו, **ולחכמים** דאין חוקקין להשלים ולעולם המנעול הוי מקום פטור, אף במנעול למעלה מי"ט מביא המפתח מער"ש ופותח וזכנס לטלטל בתוך הבית, ונועל ונותן בחזר למעלה מהשוקקין דהוי גם מקום פטור, ואם היה חזר של ד"ט אסור דהוי משתמשין מרשות לרשות דרך רשות פי' מכרמלית לרה"י אפי' נח במקום פטור, כמבואר בפ"ק דבבבת, גבי עמוד בקרקע דנותן מכאן ומכאן 'ובלבד שלא יחליף רשויות דרכו'.

הא דמבכשין בעי בית שער אף הוא כרמלית, י"ל כיון דנמצא בו רשויות משתמשות כאחת פי' כשגבי החצירות לא עירבו [ואף דמיירי בגינה אפשר דאיכא בית בגינה], אבל לא נתבאר דהלא חצירות הוי רשות אחת, ומה ועילי בית שער, ושמא משום דכ"א מביא מפתח מביתו ונמצא מטלטל בחצר שלא עירבו, ולכן יתן בבית שער, וצ"ע.

פ"ה ט"י

גזר שיש ראשו לקלוסטר יתד שתוחבין בחזר שבאיסקופה לעול הדלת, וראשו עבה ורואי לכתשו ולשחוק בו לפלפיץ **ר"י** אסור, דהקלוסטרא טפילה לגזר ואין עליו תורת כלי ואסור בטלטול משום מוקצה, **ור' יוסה** מתיר, דהגזר בטל לקלוסטרא והוי כלי שמלאכתו לאיסור המותר בטלטול לצורך גופו, ואמרו ר"א דנהגו היתר בביה"כ בטבריה, ובאו ר"ג והזקנים ואסרו, ור' יוסה דמתחילה אסרו ואח"כ התייר.

גזר הגנרי, לת"ק אין נועלין בו במדינה עד שיהא קשור ותלוי, אבל במקדש נועלין בו כיון דהוא קשור, ואין שבות במקדש, **ור"י** מתיר במדינה דסגי ביחוד במחשבה, **וגזר המנהג** שאינו קשור, **לת"ק** אף במקדש אסור, **ור"י** מתיר במקדש דסגי ביחוד במחשבה.

באיזה אופן חשיב גזר גנרי, ר' יוחנן אמר דחשיב גנרי כשהוא קשור אפי"פ שאינו תלוי, וכן ראה בבית רבי שהוא קשור אף שאינו תלוי, **ונמצא** דיחידאי דהכא ר' יהודה דמתיר אע"פ שאינו תלוי, כסתמא דהתם דנח' ר"א ורבנן בפקק החלון דלחכמים פוקקין בו אע"פ שאינו תלוי ולר"א לא, ויחידאי דהתם כסתמא דהכא.

הלכה כר' יהודה בגזר מדעשו בו בבית רבי, והיינו כשהוא קשור, י"א דבעי קשור בדתל בדבר שיכול להעמידו בחבל חזק שלא יקרע, אבל בלא"ה אסור, וי"א דסגי בקשר בגמי דאין קשר זה אלא להיכר, ואם **נשמש** אסור לעול בו, **לכמן** שלא נשמש הגמי אלא נקמט הגמי יטלטל בראשי אצבעותיו ולא יטלטל טלטול גמור.

הלכה כר' יוסי דכיוסי הכלים בין שיש להם בית אחיזה ובין שאין להם מטלטלין אותם, ורק בכיוסי קרקעות בעי בית אחיזה.

פ"י הר"ב

ט"ל לא כל שבות התירו במקדש, ולכן מחזירין **ציר תחתון** של שידה ומגדל, וכיון הדעלין עדיין מחובר נוט להחזיר אין כאן בינו, אבל לא במדינה גוירה שמא יתקע בגרון, ו**ציר העלין** אין מחזירין אף במקדש דשבות גדולה דדמי למלאכה לא התירו במקדש.

מחזירין רטין במקדש פ"י כהן שלקה באצבעו ונתן רטיה מבעוד יום, וצריך לעבוד עבודה, והסירה בשבת ויז"ל כיון דבעי ולקח הכח של האל הצניע, והטעם להיתר דאל"ה ימנע ולא יעבוד והוי צורך מקדש, ולא במדינה גוירה שמא ימנע הרטיה והיינו משום ממחק, אבל אין נותנין **בתחילה** אחר ציור נעודה.

לא יקנח מכה מליחה של מכה, ובמקדש דשרי להחזיר א"נ באופנים דלהלן, והממרח בשבת חייב חטאת, עוד תני החליקה הרטיה למעלה או למטה מחזיר וה"מ כשלא פירשה לגמרי, והלא אסור ליתן מתחילה, וכן כשמקנח המכה לא יגלה את כל האיספולנית דא"כ נמצא מחזיר מתחילה, רטיה שתפחה שרי להחזירה, והיינו נמי שלא יצאה כולה מהמכה.

נותנין בשבת **עלה על מכה** שנתרפאת דאינו אלא משמרה שלא תפתח, מלבד עלי גפנים שהן לרפואה, עוד טוב לרפואה פואה מין עשב כשהוא ה' או ז' או ט' קשרים, וכשאניו נותן מים.

אין קורין פסוק **ע"ג מכה בשם** משום דאסור להתרפאות בדת, [ונשמע תהאסור רק בקראי שיש בהם שם], ואי נימא דסוגיית הירר כבבלי י"ל דל"ג בשם, וכן אין קורין פסוק על יברוחא דודאים, וכן אין קורין פסוק על אדם שנבעת מפחד והוי כרפואה וכן אין נותנים ספר או תפילין בשביל שישן, והא דהוי קורין שיר של פגעים בירושלים, פי' מזמור ה' מה רבו צרי' וגו', 'ישב בסתר' וגו' עד כי אתה ה' מחסית' וגו', י"ל דשרי לקרות וסוגיה שקיבל המכה או נבעת.

פ"י הר"ב

עוד בשבות במקדש, קושרין **גימין** במקדש גימת כינור של שיר הלויים לקרוב אס נפסקה בשבת, וטעם היתיר לפי דהן קשריה לאו בר קיימא מחמת שהיא מעכבת את הקול, ואינא אלא לפי שעה, אבל לא במדינה, ועיניו להלן סוף ה"ד בדעת ר"ש, ו**בתחילה** להאריך הנימא כבתחילה ע"י שכוך מלמטה, **לתנא דמתני'** אף במקדש אסור משום מקנח מנא, **ולרשב"א** **עורב** לפי שאינה משמעת, משום דחם בקרבן, וכיון דעביד ביד א"י גוזה מדית, אלא משום שבות, ולכן במדינה לא יחתוך, **ובכלל** אף במקדש אסור ואף דקרבנות ציבור דוחין שבת, מ"מ תחיתית יבולתן אינה דוחה משום דאפשר לעשות מער", **והא דתני** בפסחים דתחיתית יבולתו אינה דוחה את השבת, **וא"כ** דהכא משום קלוקל פייסות ו"י דמתני' בתחיתית יבולתו של כהן, ואי ואל יחתכו, יצטרכו פייס חדש והיינו כשהפייסו קודם שנמצאה היבלת, **ו"א** כאן בנפרכת כאן בשאינה נפרכת ומתני' ביבשה כי"כ שמאיליה מתפוררת, ו**ר"ש** בן יקים אמר כאן ביבשה כאן בלחה פ"י אפי' עתה אינה יבשה אלא סופה נפרכת, א"ל היינו נפרכת ואלהא נפרכת וכל דנקט בלשון אחר, **ורבינ'** **תני** לעולם בלחא כאן ביד כאן בכלל, כאן בכלל בלחה, והתם צריך לוד דלר"י להלן חייב רק ככה"ג.

כל המקלקלין בשבת פטורין חוץ מחובל ומבעיר ילפי' בשבת מדבעי קרא למישרי מילה, ומדאסר הבערה בבת כהן, לבר קפרא אפי' א"צ לאפר דום [וה"נ ס"ל לר"ש בן יקים ולכן לא מוקי בלחה, כיון דא בלחה חייב ביד ביד ובין כבלי], ולר"י יוחנן הוא שצריך לאפר דוד לא דרבי' דא מקלקל חייב מ"מ בעי מלאכה הוציאה לגופה, [וה"נ ס"ל לרבי"ח דמתני' אפי' בלחה וכיון דא"צ לם לא הוי חובל, אלא הוי מקלקל ואף הדוי תיקוני גבאי, מ"מ לא דמי לחובל וצריך לדם כיון דהא א"צ לגטילת נשמה, והתם צריך לגטילת נשמה דהדום הוא הנפש, וכן הבערה צריך כדי לעשות אפר, אבל הכא א"ל להביה גופא וכן אין מצוה, ומ"מ כבלי אסור הדוי גוזה, ודל"ה משלצ"ג צדקה הויית במאכסין [ירוש'], וא"נ אפי' הוי משלוצצ"ג כעל תוס' צד: מ"מ כיון דאפשר ביד לא התירו, ומבואר דצורך מצוה של מילה ל"ח תיקון מנא אבל חשיב צריך לגופה, וע"ע תוס' שבת קה: ובביאור הגרנ"ק פסחים פ"ו].

פ"י הר"ב

ע כהן שלקה באצבעו כורך עליו גמי אע"פ שגמי מרפא את המכה, הואיל ועתה הוי צורך עבודה דלאו אורח ארעא שתהא מכתו נראית בשעת עבודה, אבל לא במדינה דרפיו הוי שבות, ואם להוציא דם אף במקדש אסור שא"צ צורך עבודה ולא התירו מלאכה שהיא מדת'.

גדר ריבוי וחציצה בגדי כהונה, הנה **ליהודה ברבי** ה"מ דכורך בגמי, אבל בניגיון אסור, משום יתור בגדים דהוי כחיסור בגדים, **לר' תניעה** חציצה בגדי כהונה דוקא בין בשרו לבגד ובין בגד לבגד, אבל ניגיון שרי, וילה"ס לשי' האם אבנט דהוי כבגדי כהונה על אצבעו הוי יתור, או רק ב' אבנטים וכו' כמאן **ותב** מצנפות זו על זה הוי יתור בגדים, והכא דאינו דרך מלבוש שרי.

בזקין מלח ע"ג הכבש בימות הגשמים, בשביל שלא יחליקו וה"מ במקדש אבל במדינה הוי כמסופי על הבנין, ובגמ' בבבלי מבואר דה"מ בשעה שמולכין עצים לכבש, אבל בשעת עבודה אסור משום צדעה.

מעלין בדיוביט בשבת, פי' הרוצה להעביר יין מכלי מלא לירקין ע"י שנתון צינור ככלי המלא, ומוצץ בראש הצינור השני ונותן כבלי הקול והיין יוצא מאיליו, וקמ"ל דשרי בשבת, ושמא אע"פ דמשמיעו שרי, א"נ משום עובדי דחול, **ומטביטין בערק החולה** יש כל שיש בו נקבים קטנים מתחתיו, וכשסוגר מלמעלה אינו מטין מים, וכשפתחו משמיע קול, **ו"א להקיץ החולה** שלא יתעורר בב"א, ולפי"ז ינאח דאסור למלאות בגלגל [להלן], והיינו הדשמעת קול אף שאינו שרי שרי אסור, ו**ר"א להרדים החולה** ולפי"ז שמענו דרך הששעת קול שרי אסורה, והא דאסור בגלגל מפרש כבבלי משום גזירה שמא ישקה גיתוה אחר שממלא הרבה מים בגלגל בלא טורח.

חצר שירדו גשמים והיה בה בית אבל או בית משתה ואיכא אורחין טובא, וחס עליהם שלא יתלכלכו בשמים, נוטל את התבן ומורדד ואע"פ דמתני' אסור לפזר מלח במדינה, שאני תבן דאינו מבטלו וראוי לבהמה, ובלבד שלא יעשה בשבת כדרך שעושה בחול שלא יירד בסל ובקופה כבחול, אלא בשולי הקופה.

אופנים שהתירו למלאות מים בשבת, בשבת ממלאין מבוך הגולה ובור הגדול בורות שבלשכת העזרה, וביו"ט **מ'באר הקה'** באר מקור מים חיים, בגלגל תעושר למלאות הדלי ע"י חבלים, ואף דבשאר מקומות ובשבת יש לחוש שימלא בקלות מים לשדהו וכדו', ואם חס בשבת על התבל או המשיחה, שלא יפסדו ע"י שממלא הרבה פעמים, שרי להעלות בגלגל הרבה מים בב"א.

טעם ההיתור בבאר הקה', דמשעת שעלו חטאיהם מהגולה התנו עמון הנביאים שביניהם חגי זכריה ומלאכי שיהיו ממלאין, ודוקא 'באר הקה' שחנו עליה, [וכיון שהותר הותר, וה"נ כיון שהותר הותר בפסי ביראות לעיל פ"ב].

פ"י הר"ד

האם עדיף ל"ת דשב ואל תעשה, מקום ועשה, הנה **שרץ שנמצא במקדש לר' יוחנן** בן ברוקה כהן מוציא באבנטו שלא להשחות את הטומאה, **ולר' יהודה** מוציא בצבת שלא הרבות את הטומאה, **וטעמא דר' יהודה** דאף דמשהה את הטומאה, מ"מ עדיף שלא לטמאנה בידים דעושה מעשה בידים, מלהשחות דהוי שב ואל תעשה, וכע"ז נח' **בהפרשת חלה בטומאה** **ביו"ט של פסח** דהייסא שנסמאת אי הכהן אולכ את חטומה, ואינו יכול לאפותה ביו"ט, ואל להשחות עד הערב כיון דתמחין יעבור על ב"י וב"י, ולשרוף ביו"ט א"א לפי שאין שורפין את הקדשים ביו"ט, **תנן לר"א** לא יקרא שם טעאפה וקורא שם ומשיירה בתוך לרשע, **ולבן בתירה** טעיל לצונן כדי שלא תחמץ, אבל ר"א חייש שמא לא יזהרו ותחמץ, **ונאמר ר' יהושע** לר"א דנמצא שורף קדשים ביו"ט, משום דס"ל דשב ואל תעשה עדיף, וכע"ז נח' דהנה דם בכור מעשר יתור ד' מתנות ע"ג המזבח, ודם עולה ושלמים ניתנים מתנה אחת ע"ג המזבח, ונתעברו דמים של מתנה אחת באתה או ר' בדי' **המזבח**, כשיעורם, אבל **נתעברו ניתנים ד' מתנות בנייתנים מתנה אחת**, **לר"א** ינתנו ד', **ולר' יהושע** ינתנו מתנה אחת, וטעמא דר"א אף דעובר על כל תגרע, מ"מ מוטב לעבור בשב ואל תעשה, מאשר לעבור על כל תוספי' בקום ועשה.

עא מצורע הטעון מתנות על תנן אחתו ובותין ידו, ורגלו, וכיון דאסור להכנס לעזרה, ואסור לפסול את הדם ביוצא, מכיון מקצת גופו לא הוה כהן דביאה במצקת אסורה רק מדרבנן, ונח' יציצ

מכניס, לת"כ מכניס אבר אבר מוציא, ולר"י מכניס שלשתן יחד כדי לא להרבות בביאות, אילה"א דמחלפא שי' דרבנן היינו תיך כדי דמצורע וריב"ב דמתני', דלא ישהה את הטומאה, דשאני מצורע דחיישי' שיכניס ראשו ורובו, ואילה"ק דמחלפא שי' דר"י אי מותר להרבות בטומאה, דשאני מצורע דאסור כדי שלא ירבה בביאות.

מהיכן מוציאין שרץ במקדש, **לר"ש בן ננס** מוציא מההיכל ומתהולל ומבנין האולם ולמזבח וממוציאין חוץ לעזרה, אבל נמצא בעזרה מהמזבח ולחוץ אין מוציא אלא כופה עליו כלי עד הערב, דמשם לא חמיר כולי האי ולא התירו שבות ככה"ג, **ולר"ע** מוציא ממקום שחייבים על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת והיינו כל העזרה, אבל שאר ממוציא ולבן ננס מהמזבח לחוץ כנ"ל, כופין עליו פסכתו כלי נחושת.

ילה"ס לר"ע בהוציא ממקום שחייבים עליו כרת ונפל במקום שאין חייבים עליו כרת האם מוציא שוב כיון דכבר נראה לצאת, ואת"ל דמוציא ילה"ס האם מוציא שרץ שנמצא כבידו או"ד דהוא לא נראה לצאת.

דעת ר"ש בקדושת **גימין במקדש**, הובא לעיל ה"ב דקדושת גימא במקדש, אבל לר"ש לא התירו דלא בעניבה, וקאמר לת"כ דמחמיר הכא אף שמיקל בתחומין והוציא עד טו' אמה חוץ לתחום חוזה, [אבל לחסמים יצא אמה אחת אינו חוזר], והטעם דלפי דמודדים תחום כונסים לפנים מהתחום מפני הטעמים, וטעמא דר"ש דלא התיר קדושה זו אע"פ שהיא קשר שאינה של קיימא, כיון דחיישי' שיבוא לקשור קשר של קיימא, והוי כדאמרו צבת בצבת נעשתה, ובראשונה נעשתה מששת ימי בראשית, כיון דא"ל לעשות אי לאו צבת אחרת.

מסכת פסחים

אור לארבעה עשר

א' אור לארבעה עשר בודקין את החמץ לאור הנה, דכ' 'ושמרתם את המצות וגו', בראשון בארבעה עשר יום לחדש בערב תאכלו מצות' דכ' 'בראשון א"ל דקאי על אכילת מצה כיון דכ' 'שבעת ימים תאכל מצה', וכ"כ דמתחיל ביד' הלא כ' 'עד האחד ועשרים לחודש' אלא אם אין ענין גיתוה ענין יבנהו חמץ.

בדיקה לאור הנה, לפי שהנר בודק כל שהוא בכל מקום אפי' בחורין ובסדקין, ולפי"ז ילה"ס האם אפשר לבדוק לאור האבוקה שמאירה ביותר, או"ד דלא כיון שאינה נכנסת לחורין וסדוקין [אבל א"ל דלא תחתם שהאור מבליח וקופץ], וזכר לדבר דכ' 'והיה ביום ההוא אחפש את ירושלים בנרות' וי"א מדכ' נשמת אדם חופש כל חדרי בטן'.

בדיקה בלילה, **לר' יסא** לפי שאין בדיקת הנר יפה אלא בלילה, **לר' מנצ** דעיקר בדיקה מה"ת בלילה דכ' על יום יד' 'ושמרתם את היום הזה לדורותיכם חוקת עולם' עשה שיהו היום והלילה משומרים, ומ"מ הא דאינו מתחיל ביג' ויהא כל יום כ"ד משומר, כיון דאית ג"כ לסברת ר' יסא, והא דאינו מתחיל בליל יג' כיון דא"נ יבוא לבדוק מל"ח וזו א"א כיון דלא אמורה תורה אלא שיהא יום יד' משומר מחמץ ויום יום יג', וע"כ שהיינו תחילת יד' [א.ה. ונראה לפי"ז דאיכא קין דעד יד' ניסין יהיה חמץ בתיכון].

בדיקה ביום מנא מהני אע"פ דלכתחילה יש לבדוק לאור הנה, דתני דלר' יהודה ביה שבתא לאור ליד' ובדי' שחרית ובשעת הביעור, ואף לרבנן דנח' על רבנן מהני בדיקה ביום דתני דאם לא בדק אור ליד' יבדוק ביד' שחרית, **ונאף** ביום אין בודקין אלא לאור דאם דאמרו דאין בודקין לאור הלבלנה והוכוכבים ואור החמה, והלא חמה אינה אלא ביום, ולדי' ביש שאין בו אורה שאין בו מלכות, אלא אף בית שיש בו אורה צריך לבדוק לאור הנה ובגמ' בבבלי מבואר דכנגד החלון לא בעי נר אלא בצדדין.

ב' אף במבואות האפלים יבדוק לכתחילה בלילה דאף במקום אפל הנה מאיר יותר, כדאמר ר' הונא דכשהיו נחבאים במערות וראו שהאור עמום ידעו שהוא יום, ובשעה שהוא מבהיק ידעו שהוא לילה, וכדאמר ר' חייא דנח הכניס עמו לחיה אבנים טובים ומרגליות בשעה שהיו כהות ויהא יודע שהוא יום, ובשעה

שמבהיקות ידע שהוא לילה והיה נצרך לדעת מתי יום ומתי לילה, לפי שיש חיות שאוכלות בלילה ויש שאוכלות ביום, והא דכ' 'צוהר תעשה לתיבה' והיה רואה דרך תחלון מתי יום ומתי לילה, י"ל כמ"ד דלא שימשו המזלות בשנת המבול ודריש בב"ר ממה שנשבע לנח יום לילה לא שיבותו, מכיל ששבת בשנת המבול, ואף דלא שימשה החמה, ולא היה ניכר בין יום ללילה (לפי שאין אורן של מרמוליה היה כהות ביום).

בתי כנסיות ובתי מדרשות צריכין בדיקה לפי שמכניסים בהם חמץ לצורך סעודה בעיבור השנה ועיבור החודש, וכיון שאורן מרובה יל"ה"ס האם אפשר

לבדוק ביום ולא דמי לבית דלעיל שיש בו אורה דביה"כ שיש לו תחלום הרבה דמי לאכסדרה דתבוקת לאורה במבואר בבבלי, ומ"מ אפשר דבעי בדיקה דוקא בלילה כדי שלא תחלוק בין בדיקה לבדיקה [ג.ה. לשון היר"ו 'צריך לבדוק' לכתחילה ביום צ"ע].

חצירות שבירושלים שאוכלין שם חלות תודה ורקיקי נזיר צריכים בדיקה בין אפ"ר שהיו בודקין אותן מהנותר, כדי שלא תחלוק בין בדיקה לביעור, כדמצינו בתקנת עזרא שתהא נדה חסופת וסורקת שלא יהיה חציצה דאילו מדא"ס סגי בעיניו בעלמא ואתא עזרא ותיקן חפיפה, ו**כהנת** הטובלת לאכול בתרומה אינה חסופת וסורקת מתוך שתדירות כטבילה וזריות הן ולא גזרו עליה, אבל **כהנת נדה** חסופת וסורקת שלא תחלוק בין נדה לנדה והי"ב בתי כנסיות זמן בדיקתן בליל י"ד ואיל"ה דאין הטעם שלא תחלוק בין ביעור לביעור, **מדתני ר' ג' דטעמא דנדה כהנת כיון דמפסקת כל שבעה חסופת וסורקת והיינו דכהנת בעלמא אי"צ חפיפה כיון דטובלת כל יום לשאר טומאות, לא גזרו בה, משא"כ היכא הדפסיקא אבל יש להוכיח כנ"ל משומרת יום כנגד יום בימי זיבה שאם ראתה יום א' אותו יום טמאה ולמחרת טובלת ומשמרתו כנגד היום הטמא ואוכלת לערב.**

מקומות שאי"צ בדיקה, חורי הבית העליונים והתחתונים שאינם נוחים לשימוש, וכן אי"צ בדיקה היציע איצטבא סביב הבית שאן נחו לשימוש, והחדות הבור והעלייה.

האם חייש לנפילה, אין להוכיח מהא דאי"צ בדיקה בחורין התחתונים דל"ח לנפילה, כיון דאיירי בחורין למעלה מ"ט ולמטה מ"ט כפול, וזכ"ת דבור שארין בדיקה יוכיח דל"ח לנפילה י"ל דאין התינוק מתקרב לבור, וזכ"ת דנתגלגל לבור י"ל דאיירי בבור שיש לו ליוזבו גדר, וכן אין להוכיח מדתני רשב"ג דמיטה החולקת את הבית ואי"א לעבור אלא מעליה, ויש תחתיה עצים ואבנים אי"צ בדיקה אלא בחלק החיצון והיינו כשאין מכניסין חמץ בפנים, ולכא' משמע דאי ליכא שם עצים ואבנים בעי בדיקה וניחוש לנפילה, אבל י"ל דאי ליכא עצים ואבנים חייש' שהתינוק יוליד שלם חמץ.

עוד שאי"צ בדיקה, גג הבד וגג המגדל שהגג שלהם משופע ואין נחו לשימוש, והז"מ כשהן ג"ט מהקרקע אבל בפחות מג"ט הן זקרקע, ובאופן שנשתמש בחמץ צריך בדיקה אפי' גבוהין ביותר צריכים בדיקה, ואף בפפיציארות סוכה שעושים שיעלה הגפן, הגבוהה ביותר כיון דיודע שנשתמש שם בחמץ צריך בדיקה ובחורין למטה מג"ט 'ה ראשונים בדקומוס שמצוי תינוק צריך בדיקה והכא משמע דאי"צ, אבל אי גרסי' דחורין התחתונים למטה מ"ט חמץ.

ג' עוד שאי"צ בדיקה מחמת דאין מכניסים שם חמץ בית התבן ובית הבקר ובית העצים.

אוצר ומרתף יין וישן בית האוצר של יין שמן ופירות אי"צ לבדוקם, וכן מרתף של שמן, אבל מרתף יין צריך בדיקה דיין אין לו קבע כמה נצרך לסעודה משא"כ שמן דיש לו קבע, ומרתף היינו נתון עם הלחם בחצר ועשוי להסתפק ממנו לו שעה והולך בתוך הסעודה, אמנם יש מרתף שהוא קצתו כ"י מרתף בשבול לאכול בו מחמת העוברים ושבים ויש אוצר שהוא מרתף שאינו בוש לאכול בו, [וכע"ז יש חצר שהיא כמבוי, כשרבים בוקעים בה, ויש מבוי שהוא חצר כשאין הרבים בוקעין בתוכו], עוד אמרו דאין לחוש שהבהמים החמרים מכניסים חמץ לאוצר היין כיון דאין מכניסין אלא מיני מתיקה שעיי"ב בודקין אי טעם היין יפה, ואם יאכלו חמץ יקלקלו.

היוצא לפרי בים, **אם אין דעתו לחזור** קודם פסח צריך לבדוק אפ"ר מתיחילת השנה, ואפ"ר דעתו לחזור **אם יודא** יש שם חמץ צריך לבדוק, **ואם דעתו לחזור** לספח' ש שם חמץ יוצא תוך ל' יום צריך בדיקה, ואם יצא קודם ל' יום י"א דאי"צ בדיקה, ואמרו הטעם דצריך תוך ל' בדיקה שמא ימלך ולא יחזור.

הכל נאמנים על ביעור חמץ ואפי' **עבדים** כיון שבידם לבדוק, **י"א אפי'** נשים בידים לבדוק, **וי"א** דנשים אינם נאמנות לפי שהן עצילות ואינן בודקות יפה.

כותים נאמנים רק בזמן שעושים מצתן עם ישראל ונהרגין מן החמץ מיראש, דהוי מצוה שהחזיקו בה, ואי"ל דאף שנוהגין למ"ם אין בקיאין בשמירה מחמץ כיון דכל מצוה שהכותים נוהגים בה מדקדקין יותר מישראל, והז"מ בבתיים אבל בחצר אינם נאמנים דהם דורשים 'בבתיכם' ולא בחצירותיכם, והז"מ דנאמנים באשונה שהיו משוקעין בכפריהן ולא נעטרבו בין האומות, אבל עכשיו שאין להן מצוה ולא שיירי מצוה, הן חשודין ומקולקלין.

שואלין הלכות פסח בפסח, והלכות עצרת בעצרת והלכות חג בחג, **ובבית וועד** ביהמ"ד, **י"א** ל' יום קודם הרגל, כדמצינו דמשה עמד בפסח ראשון ואומר הלכות פסח שני דכ' 'זיעשו בכו' וי"ה אנשים אשר היו טמאים וגו', ואפי' דהחזק קמ"ם ע"י שאלה, מ"מ לא היה לו להאריך, אלא לומר שלא יעשו הפסח, **וי"א ב' שבתות קודם** הרגל כדמצינו דמשה עמד בר"ח ואמר הלכות הפסח דכ' וידבר וגו' במדבר וגו' בחודש הראשון וכ' ויעשו את הפסח במועדו, וילפי' 'במדבר' 'במדבר' ההיין ר"ח ניסן.

מקום הבדיקה במרתף של יין לב"ש שתי שורות ע"פ כל המרתף, **לר"ה** כמין גאם אחד והוי כר"ש, והיינו שורה העליונה ע"פ כל המרתף ושורה העומדת בוקיפה, **ולבר קפרא** כמין ב' גמין כ"ל ושורה שחתתה, ואם אין הלבוש שורה באמצע הבית בודק את כולה כמין מלבוש שורה עליונה ע"פ כל המרתף ולבר קפרא שתי מלבושים, **ואם היו החביות במדריות**, לר"ה בודק גאם בכל מדריונה, ולבר קפרא ב' גמין.

לב"ה אי"צ לבדוק את כל גג השורות ולא את כל הרואים את הפתח, אלא שתי שורות החיצונות שהן העליונות, י"א הרואה את הפתח ולפנים ממנה, וי"א למטה ממנה, ומז"ד ולפנים ממנה כ"ש דגם שלמטה ממנה היון דרואה את הפתח.

ד נשתמש בחצי שורה בודק אותה כנ"ל, ובחצי השני שלא נשתמש בודק את העליונה שטא הניח פיתו עליה, וילה"ס האם בודק גם בשלפנים ושלמטה כנ"ל.
הם דבוק ככל הנ"ל בחביות מחוללות שיש ריוח ביניהן אבל באפוצות דבוקות זו בזו בודק את העליונה ודיו'.
אין להוכיח דחייש' לנפילה מבדיקה במרתף, כיון דטעם הבדיקה כיון דחייש' שמא בשעה שסידר הניח שם חמץ ומ"מ אינו בודק אלא ב' שורות ולא יותר, וכן דהוי בחמץ שנפלה עליו מלמטה, אבל באפוצות י"ח שהניח, והא דחייש' לחמץ אין דהבהמים אינם מכניסים חמץ ל"ל דחייש' לשמש המסדרן, ולמאי דאמר' לעיל יש אוצר שהוא כמרתף צ"עק למא לא ניוחש לשמש, והא דמז"ד שלפנים ממנה כ"ש ששלמטה ממנה היינו למא דס"ד דחששו לנפילה, א"י לפנים ממנה הושיב טפי כמבוער.

פ"ה ה"ב

אין חוששין שמא גררה חולדה מבית לבית ממוקם למקום פי' כשבודק זזית זו ובא לבדוק אחתה, דא"כ ניוחשו לכך ניוחש גם מחצר לחצר ומעיר לעיר ואין לדבר סוף דאי"ל דבעי בדיקה מחמת שבדק קודם לחברו, ולהלן ה"ג יתבאר דדעת ר' יהודה דחוששים.

יש שהק' דאי אחי להוכיח שאי"צ בדיקה ממוקם קרוב הול"ל מעיר לעיר ומחצר לחצר וממקום למקום ומבית לבית, ויש שפי' דא"כ מחצר לחצר היינו דאי אין חוששין שמא גררה חולדה ניוחא שאין חוששין מחצר לחצר ומעיר לעיר, אבל אי חייש' מבית לבית שמא ניוחש גם מחצר לחצר ומעיר לעיר ואין לדבר סוף, והלא אין יכולים כל ישראל לבדוק כסאחת.

זמן בדיקת חמץ, **לר' יהודה** בודקין ליל יד' וביד' שחרית ובשעת הביעור דבעי ג' בדיקות, אי"ז משום חמץ שמשיירי [ג.ה. אבל לפי' קמא עד בדיקה ג' לא חשיב בדיקה], והיינו כנגד ג"פ דכ' **לא יראה לך**, **לא יראה לך חמץ**, ולא יראה לך שאור בכל בוקל, וכ' גם **לא יראה לך** שאור בכל בוקל' **ואיל"ה** ק' דהא כ' 'תשביתו שאור מבתיכם' כיון דהוי עשה, והא דכ' גם 'שבעת ימים שאור לא ימצא בבתיכם' אי"ז כפילות כיון דמשתה הכתובים ידעי' דפקדון נכרי אסור מדכ' 'בבתיכם', אבל אם יחד לו בית מותר דכ' **לא יראה לך**.

לחכמים בעי בדיקה אחת ומה שמשייר יניחו בצניעה ודיו כדי שלא יצטרך בדיקה אחריו וכופה עליו כלי, מיהו אם לא בדק ליל יד' בודק ביום יד', ואם לא בדק יבדוק במועד ואם לא בדק יבדוק אחר המועד דחמץ אחר הפסח אסור מדרבנן ויבדוק כדי שלא יתערב לו חמץ של אסור בהנאה, **ואף לר' יהודה** דבעי בדיקה בתוך המועד דכ"ש מ' בדיקות קודם המועד, אבל פליג ר"י דלא בעי בדיקה אחר המועד י"ל דר' יהודה פליג דלא בעי בדיקה כיון דהוי איסור דרבנן לא חייבוהו בדיקה.

ה כפה עליו כלי על חמץ שמצא ולא מצאו אני אומר י"ד נטלתו, **לא כפה עליו כלי** כל הבית צריך בדיקה, ושאר בתים אי"צ בדיקה כדמצינו בית שאבד בו אבר מהמת ובקש ולא מצאו אחרתהו טהור לר' בעי בדיקה בבתיים אחרים, וכשימצא האבר טמא למפרע, וש"מ מדינא דפסחים דאף באבר אם הניחו ולא מצאו לא תלי' דיד אדם נטלתו.

יש שאמרו דלר' יהודה אם לא כפה עליו כלי ולא מצאו אין הבית צריך בדיקה, מדאמר ר' יהודה דמעשה בשפחתו של מציק אחר ברימון שם מקום, שהטילה נפה לבור ובא כהן והציץ וטהירו אחרים חכמים מחמת דדרך חולדה גלגול לגרור, ומ"מ אין להוכיח כן מר' יהודה כיון דדרך חולדה לגרור דוקא בשר ולא לחם, ואף אם גוררת לחם מ"מ בשר אוכלת ולא משיירה, אבל כפת היא גוררת ומנחת, ומ"מ **נמצא דלר' יהודה** חוששין שמא גררה חולדה וצריך לנעול הדלת אחר הבדיקה.

פ"א ה"ד

סוף זמן אכילת חמץ ושריפת חמץ **לר"מ** אוכלין כל חמש שעה חמישית, ושורפין בתחילת שש ואף דמדאר' מותר בחמץ עד סמוך לחשיכה, מ"מ גזרו רבנן משעת שביעית ולמעלה, וגזרו על תחילת שישית לפי שהיא מתחלפת בשביעית, [אבל אי"ל משום גזירה כיון דאין גזירה לגזירה דס"ל שעה שביעית נמי מדרבנן], **ולר' יהודה** אוכלין כל ד' ותולין כל ה' ואינו אוכל דאף חמישית מתחלפת בשביעית, ומיהו מאכיל לבתמות, ושורפין בתחילת ו' ואסור החמץ בהנאה מדרבנן גזירה אטו תחילת שביעית דהוי מתאחר דלהלן, והלא דאמר ר' יהודה בסנהדרין דאין חמישית מתחלפת שביעית שאני ב"ד דהדבר מסור ביד ב"ד, אבל בחמץ הנשים עצילות.

תחילת זמן האיסור מדאר', כ' **אך** ביום הראשון **לר"מ** פי' טו', ואיך' מלמד לאסור קודם השקיעה, **לר' יהודה** ביום הראשון פי' יד', **אך'** לחלק את היום לשנים, והא דאמר ר"מ בב"מ דאך מיעוט הוא פ"ק דביצה דמכשירי אוכל נפש לא הותרו ביז"ט, ואמרי' במג' דלילדיה אין בוררין וטוחנין ומרקדין ביז"ט, ודריש מה מדכ' אך', י"ל דאף הכא הוי מיעוט דמעט מחמץ.

כ' **ללא תאכל עליו חמץ** **לר"מ** קאין באכילתו של פסח בליל טו', **ולר' יהודה** קאי על זמן עשיתו משש שעות ולמעלה ביום יד', ונמצא דלר' יהודה מו' שעות ולמעלה יש עשה ול"ת על אכילת חמץ דכ' 'שבעת ימים תאכל עליו מצות', ולא חמץ, וחשיב עשה דהוי לאו הבא מכלל עשה ואף דאכילת מצוה בשבעת ימים איתקש ל"ת דכ' 'לא תאכל עליו חמץ', ואיכא עשה ול"ת על ביעורו מו' שעות ולמעלה דכ' 'תשביתו', וכ' 'שבעת ימים שאור לא ימצא בבתיכם' ויתקשש לעשה דידיה.

ההערות והארות וקבלת הגליון, ניתן לפנות במייל:
lishne.kiile@gmail.com

כמו"כ ניתן לקבל את הגליון בנקודות ההפצה ובמייל של 'מכון תמצית הש"ס':
7692282@gmail.com